

Waar Willen We Wonen 2020

Bureau Louter

M20.003

Auteurs:
Peter Louter
Pim van Eikeren

Opdrachtgever: Elsevier Weekblad
Contactpersoon bij opdrachtgever: Ruud Deijkers

Bureau Louter
Rotterdamseweg 183c
2629 HD Delft
Telefoon: 015-2682556
peter@bureaulouter.nl
www.bureaulouter.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bureau Louter.

Verwijzing naar resultaten uit dit onderzoek is toegestaan, mits voorzien van een duidelijke bronvermelding, namelijk: 'Waar Willen We Wonen 2020'

Over deze versie van het rapport

In deze versie van het rapport staan slechts hoofdstuk 1 en 2. Uiterlijk 16 oktober 2020 verschijnt een uitgebreidere versie, met daarin onder andere een uitgebreide casestudie van migratiebewegingen vanuit en naar 'Amsterdam binnen de Ring', in combinatie met verbanden met woningprijzen en woonaantrekkelijkheid.

Inhoud

1	Woon aantrekkelijkheid op gemeentelijk niveau	1
2	Woon aantrekkelijkheid per postcodegebied	12
	Bijlagen	
I	Gegevens en methodiek	29
II	Gebiedsindelingen	40
III	Ranglijst woon aantrekkelijkheid alle gemeenten	43

1 Woon aantrekkelijkheid op gemeentelijk niveau

Al tien jaar stelt Bureau Louter jaarlijks een gemeentelijke ranglijst naar woon aantrekkelijkheid op. Die ranglijst is opgebouwd uit bijna honderd indicatoren (zie de methodologische verantwoording in bijlage I). De weging van die indicatoren om te komen tot een totaalscore is gebaseerd op een enquête met ongeveer 6.700 respondenten. Daarin werd onder andere gevraagd om gewichten toe te kennen aan de diverse bouwstenen van de woon aantrekkelijkheid. In de ranglijsten is uitgegaan van de gemiddelde gewichten over alle respondenten. Ze representeren dus het beeld van de 'gemiddelde Nederlander'. Hierbij passen onder andere de volgende kanttekeningen:

- Woonvoorkeuren zijn uiteraard individueel. Daar waar de een de 'ambiance' van de stad zoekt, prefereert de ander de harmonie en rust en ruimte van het platteland. Waarderingen kunnen sterk verschillen tussen personen. Gemeenten met een lage woon aantrekkelijkheid volgens 'de gemiddelde Nederlander' kunnen voor sommige personen toch een geliefde woonplaats vormen.
- Niet iedereen zal in een gemeente met een hoge woon aantrekkelijkheid kunnen wonen. Wanneer velen dat willen gaat de wet van vraag en aanbod gelden: de (woning)prijzen zullen dan stijgen en niet iedereen kan zich een dure woning permitteren. Verschillen in woningprijzen worden overigens naast de kwaliteit van de woning en de aantrekkelijkheid van de woonomgeving ook bepaald door kansen op de arbeidsmarkt (en dus door een krachtige economie). Daar waren *binnen* regio's vooral verschillen in woon aantrekkelijkheid de variatie in woningprijzen bepalen, hangen verschillen *tussen* regio's voornamelijk samen met de kracht van de economie.

Dit jaar is niet alleen aandacht besteed aan verschillen in woon aantrekkelijkheid tussen gemeenten, maar ook aan verschillen tussen postcodes. Daarbij is een ondergrens van 500 inwoners gehanteerd. In hoofdstuk 2 wordt daar aandacht aan besteed. In dit hoofdstuk wordt in de gemeentelijke ranglijsten soms ook de postcode met de hoogste positie op de ranglijst voor postcodes genoemd. In bijlage II staat de positie van alle 355 gemeenten op de ranglijst. Daarin wordt onder andere ook aangegeven om wat voor type gemeente het gaat. Daarbij is gebruik gemaakt van een door Bureau Louter opgestelde typologie van zes soorten gemeenten (zie bijlage III voor de indeling en de wijze waarop daartoe is gekomen).

In tabel 1.1 staat de top-50 van gemeenten naar hun woon aantrekkelijkheid. Tevens staan in die tabel het aantal inwoners, de provincie en het gemeentetype. Er is onderscheid gemaakt naar een drietal aspecten van de woon aantrekkelijkheid, waarbij voor twee daarvan ook de positie in de gemeentelijke ranglijst is gegeven in tabel 1.1. De drie aspecten (zie voor de wijze waarop deze zijn bepaald bijlage I) zijn:

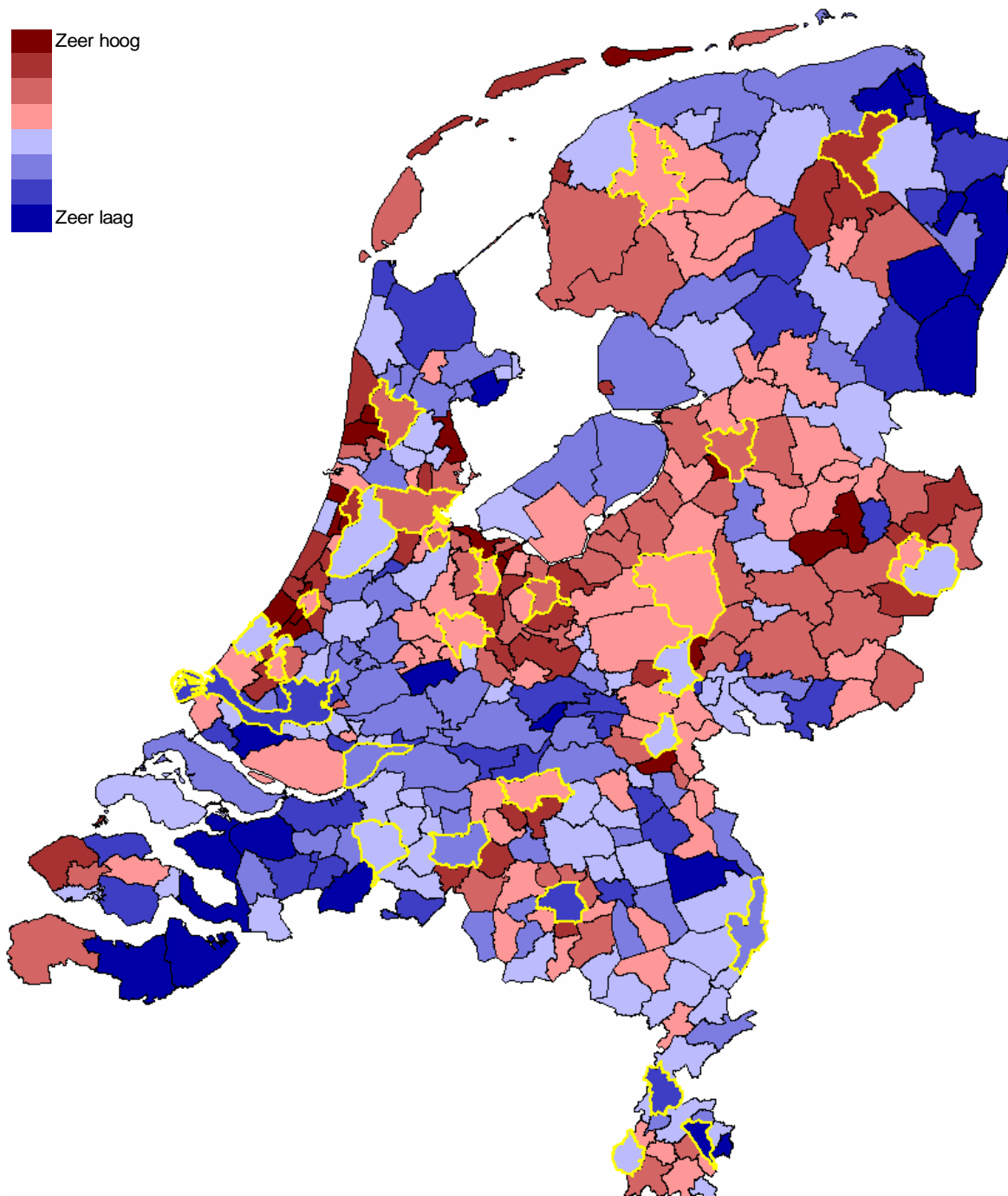
- *ambiance*: een omvangrijk aanbod van (hoogwaardige) voorzieningen. Veelal (maar niet uitsluitend) is dit in steden te vinden. Daarom wordt in Elsevier Weekblad ook wel gesproken van 'stedelijke reuring'. Een andere associatie is er met het begrip 'belevenis'.
- *harmonie*: een omgeving met veel rust en ruimte, weinig misdaad en overlast en veel gemeenschapszin ('sociale cohesie'). In Elsevier Weekblad wordt dit aangeduid als 'landelijke idylle'. Ook hier geldt weer dat dit niet uitsluitend in landelijke gemeenten is te vinden.
- *natuur*: een ruim aanbod aan groen en water binnen de omgeving. Daarvan hoeft niet alleen in landelijke gemeenten sprake te zijn: ook sommige (delen van) steden liggen in het groen en/of in een waterrijke omgeving. 'Natuur' wordt hier overigens ruim opgevat, want ook parken en plantsoenen worden meegerekend.

In figuur 1.1 staat de woon aantrekkelijkheid op de kaart. Daaruit blijkt onder andere dat veel kustgemeenten een hoge woon aantrekkelijkheid kennen, dat de Noordvleugel van de Randstad gemiddeld wat hoger scoort dan de Zuidvleugel, dat het Oosten wat hoger scoort dan het Zuiden (hoewel ook in het Zuiden gemeenten met een hoge woon aantrekkelijkheid zijn te vinden) en dat er binnen het Noorden grote gemeentelijke verschillen in woon aantrekkelijkheid bestaan: Groningen/Assen en zuidwestelijk Fryslân scoren duidelijk hoger dan de oostelijke delen van het Noorden.

Tabel 1.1 Top-50 gemeenten totaalscore woonaantrekkelijkheid

Pos.	Gemeente	Inw. 2020	Prov.	Type gemeente	Positie ambiance	Positie harmonie	Hoogst scorende postcode
1	Rozendaal	1.704	Ge	overige suburbs	172	1	6891 Kern Rozendaal
2	Laren	11.280	NH	overige suburbs	28	100	1251 Kern Laren
3	Heemstede	27.234	NH	suburbs G4	23	132	2102 Heemstede-Oost
4	Bloemendaal	23.571	NH	suburbs G4	68	42	2051 Overveen
5	Wassenaar	26.305	ZH	suburbs G4	46	104	2242 Rijksdorp/Duinrell
6	Oegstgeest	24.840	ZH	overige suburbs	21	182	2341 Oude Bebouwde Kom
7	Voorschoten	25.596	ZH	overige suburbs	34	171	2252 Voorschoten-West
8	Gooise Meren	58.055	NH	suburbs G4	22	224	1405 Bussum-Noordwest
9	Leids.-Voorburg	76.534	ZH	suburbs G4	12	261	2271 Voorburg-Oost
10	Blaricum	11.540	NH	overige suburbs	153	32	1261 Kern Blaricum
11	Ameland	3.716	Fr	land gemeenten	306	2	9161 Hollum
12	Heiloo	23.968	NH	overige suburbs	126	51	1851 Heiloo-Oost
13	Wierden	24.446	Ov	land gemeenten	182	15	7468 Kern Enter
14	Heumen	16.454	Ge	overige suburbs	131	45	6581 Malden-Oost
15	Edam-Volendam	36.197	NH	suburbs G4	99	81	1135 Edam - Oude Kom
16	Hatterum	12.209	Ge	overige suburbs	127	67	8051 Kern Hatterum
17	Castricum	35.986	NH	overige suburbs	109	116	1901 Duingebied
18	Rijssen-Holten	38.177	Ov	land gemeenten	156	52	7461 Kern Rand Oost
19	Bunnik	15.191	Ut	suburbs G4	108	105	3981 Kern Bunnik
20	Lisse	22.955	ZH	overige suburbs	50	194	2161 Lisse En Omgeving
21	Vlieland	1.155	Fr	land gemeenten	303	7	8899 Oost-Vlieland
22	Amstelveen	91.675	NH	suburbs G4	14	265	1182 Karselaankwartier
23	Vught	26.558	NB	overige suburbs	48	203	5261 Vught-Oost
24	Teylingen	37.440	ZH	overige suburbs	55	191	2361 Warmond
25	Waalre	17.456	NB	overige suburbs	133	88	5581 Kern Waalre
26	Veere	21.880	Ze	land gemeenten	271	11	4371 Koudekerke
27	Renkum	31.419	Ge	overige suburbs	118	138	6862 Oosterbeek-Zuid
28	Tynaarlo	33.887	Dr	overige suburbs	239	14	9765 Paterswolde
29	Landsmeer	11.491	NH	suburbs G4	53	187	1121 Landsmeer
30	Baarn	24.868	Ut	overige suburbs	44	234	3743 Centrum/Baarnse Bos
31	Bergen (NH.)	29.839	NH	overige suburbs	200	55	1861 Bergen-West
32	Urk	21.031	Fl	land gemeenten	205	26	8322 Tollebeek Land. Gebied
33	Dinkelland	26.461	Ov	overige suburbs	321	4	7631 Ootmarsum Cellenkamp
34	Haarlem	162.902	NH	Ov. kernsteden	3	339	2023 Kleverpark
35	Borne	23.312	Ov	overige suburbs	151	107	7626 Hertme
36	Noordwijk	43.508	ZH	overige suburbs	74	208	2191 Kleine Zilk
37	Noordenveld	31.253	Dr	overige suburbs	248	17	9321 Peize
38	Katwijk	65.753	ZH	overige suburbs	38	260	2223 De Mient/Kooltuin
39	De Bilt	43.137	Ut	suburbs G4	67	201	3732 De Bilt
40	Rijswijk	54.450	ZH	suburbs G4	7	321	2281 Leeuwendaal
41	Haaksbergen	24.311	Ov	overige suburbs	196	48	7481 Kern Haaksbergen
42	Goirle	23.904	NB	overige suburbs	143	121	5051 Goirle-Centrum
43	Midden-Delfland	19.341	ZH	suburbs G4	144	122	3155 Gaag
44	Leusden	30.401	Ut	overige suburbs	160	123	3832 Leusden Zuid
45	Oisterwijk	26.245	NB	overige suburbs	114	162	5062 Oisterwijk-Zuid
46	Terschelling	4.888	Fr	land gemeenten	337	5	8881 West-Terschelling
47	Groningen	232.874	Gr	ov. kernsteden	8	327	9752 Haren-West
48	Nijkerk	43.171	Ge	overige suburbs	138	143	3871 Hoevelaken
49	Utr. Heuvelrug	49.580	Ut	land gemeenten	161	146	3971 Driebergen-Noord
50	St.Michielsgestel	29.208	NB	overige suburbs	216	36	5271 Sint-Michielsgestel

Figuur 1.1 Totaalscore woonaantrekkelijkheid per gemeente

Toelichting: Hier en diverse andere kaarten in dit rapport zijn de 28 kernsteden uit de indeling van Bureau Louter (ie bijlage I) aangegeven met een gele contour.

Ook blijkt dat exact de helft van de 28 kernsteden (gemarkeerd met een gele contour in het kaartbeeld) bovengemiddeld scoort. Van die kernsteden staan er twee in de top-50 (Haarlem en Groningen). Landelijke gemeenten staan acht maal in de top-50. Tachtig procent bestaat dus uit suburbs, waarvan twaalf suburbs binnen de vier grootstedelijke stadsgewesten (drie suburbs van Den Haag en zes van

Amsterdam). De top-10 bestaat hoofdzakelijk uit Noord- en Zuid-Hollandse gemeenten, met uitzondering van de nummer één (het Gelderse Rozendaal). De Randstad neemt ongeveer de helft van de top-50 plaatsen voor zijn rekening. Noord-Holland is met twaalf gemeenten het sterkst vertegenwoordigd in de top-50, gevolgd door Zuid-Holland met tien gemeenten. Daarna volgen Utrecht en drie 'intermediair' gelegen provincies (Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant) die elk vijf maal in de top-50 staan. De overige provincies staan in totaal slechts acht maal in de top-50, waaronder drie Friese Waddeneilanden. Uit de posities in de landelijke ranglijst voor ambiance en harmonie blijkt dat veelal sprake is van grote verschillen. Ameland scoort bijvoorbeeld op 2 voor harmonie en 306 op ambiance, terwijl Haarlem op 339 scoort voor harmonie en op 3 voor ambiance. Sommige gemeenten scoren overigens zowel in de top-100 voor ambiance (een hoog voorzieningsniveau) als voor harmonie (met bovendien vaak een hoge score op natuur). Dat geldt voor Laren, Bloemendaal, Edam-Volendam.

(Stedelijke) ambiance en (landelijke) harmonie

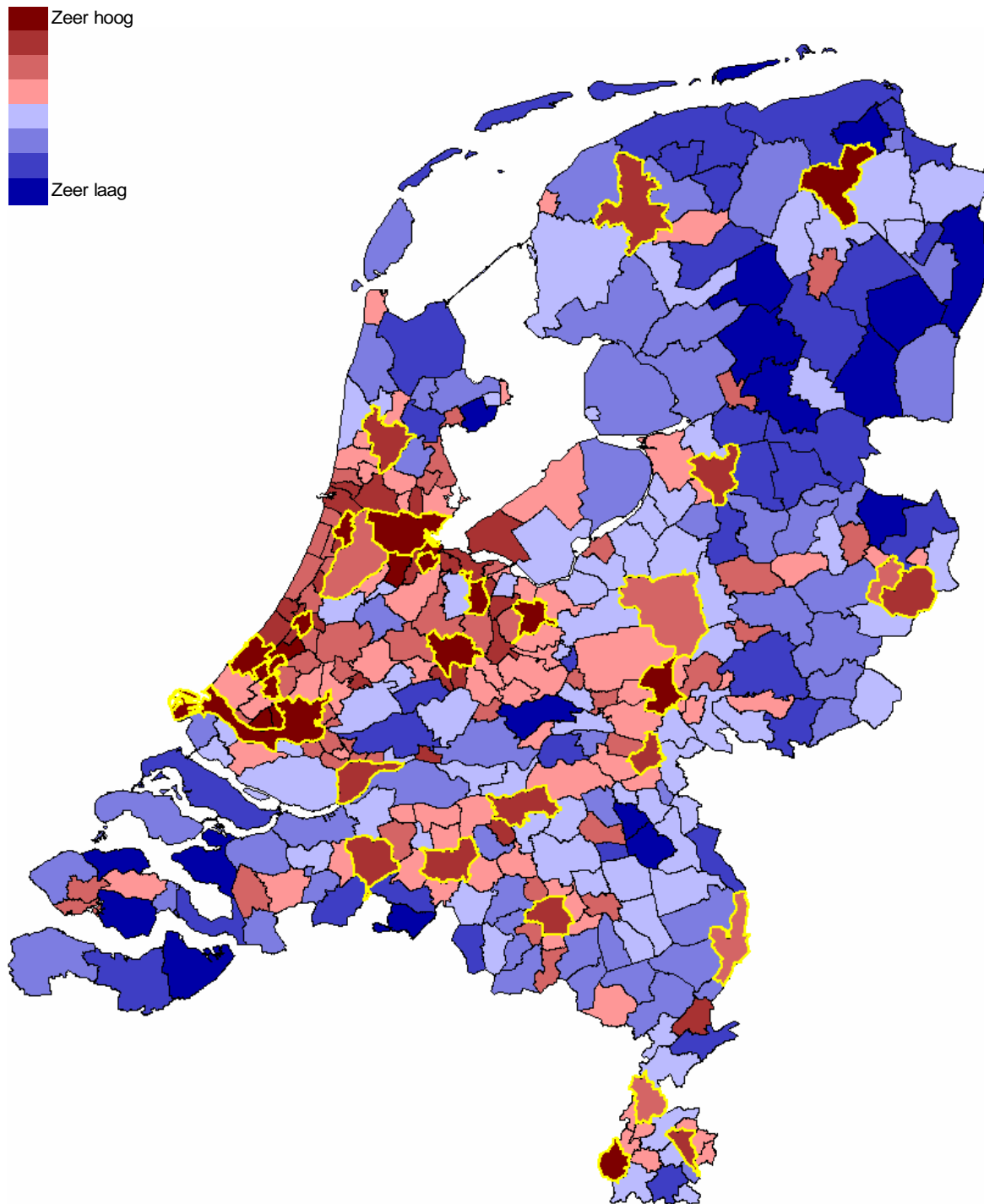
In tabel 1.2 en 1.3 staan de top-50 lijsten voor ambiance en harmonie, in figuur 1.2 en 1.3 staan de bijbehorende kaartbeelden. De twee kaartbeelden zijn in hoge mate tegengesteld: wat blauw is in de ene kaart is rood in de andere kaart en andersom. Uiteraard zijn kernsteden sterk vertegenwoordigd in de top-50 voor ambiance (zie tabel 1.2). De vier grote steden vormen samen met Haarlem de top-5. Slechts vijf kernsteden staan niet in de top-50. Overigens staat er maar drie van de 33 regionale kernen in de top-50 (Gouda, Roermond en Gorinchem). Zij hebben blijkbaar niet voldoende massa om voor een hoge score op ambiance te zorgen. Suburbs kunnen profiteren van de nabijheid van stedelijke voorzieningen en/of leveren die zelf. Vijftien suburbs van de vier grote steden en negen overige suburbs staan in de top-50, met zes G4-suburbs zelfs in de top-15. De Randstad is maar liefst 35 maal vertegenwoordigd in de top-50 (waarvan Zuid-Holland zeventien maal), maar Drenthe, Flevoland en Zeeland in het geheel niet. Een hoge score op ambiance hoeft niet noodzakelijk te resulteren in een hoge positie op de totale ranglijst. Toch zijn zeven van de top-10 gemeenten uit de totale ranglijst ook in de top-50 voor ambiance te vinden. Duidelijk wordt ook hier bevestigd dat een hoge score op ambiance veelal niet gepaard gaat met een hoge score op harmonie: 33 van de top-50 gemeenten behoren tot de vijftig gemeenten met de laagste posities op harmonie. Slechts zes gemeenten, in alle gevallen suburbs uit Noord- of Zuid-Holland staan bij de 200 hoogste scores op harmonie, met Laren op plaats 100 als hoogste.

Slechts twee van de gemeenten uit de top-50 voor harmonie liggen in de Randstad (zie tabel 1.3). Sterk vertegenwoordigd zijn Overijssel (twaalf maal), Gelderland en Friesland (beide acht maal) en Noord-Brabant en Drenthe (beide zes maal). Daarnaast bestaat de top-50 uit 31 landelijke gemeenten, 18 overige suburbs en één G4-suburb (Bloemendaal). Kernsteden, suburbs van de G4 en regionale kernen zijn geen enkele maal vertegenwoordigd. Een hoge score op harmonie vormt geen garantie voor een hoge positie in de totale ranglijst. Rozendaal, Bloemendaal en Blaricum staan in de top-10, maar slechts de helft van de top-50 gemeenten bereikt een positie in de top-100. En ook hier gaat een hoge score op harmonie veelal gepaard met een lage score op ambiance. Slechts zes gemeenten bereiken de top-200 wat betreft ambiance en 24 gemeenten uit de top-50 voor harmonie staan bij de vijftig laagst scorende gemeenten wat betreft ambiance.

Tabel 1.2 Top-50 gemeenten ambiance

Pos	Gemeente	Inw. 2020	Prov	Type gemeente	Positie totaal	Positie harmonie	Hoogst scorende postcode
1	Amsterdam	872,757	NH	grote steden	65	354	1016 Jordaan-Zuid
2	Den Haag	545,838	ZH	grote steden	198	353	2511 Uilebomen
3	Haarlem	162,902	NH	ov. kernsteden	34	339	2011 Binnenstad
4	Rotterdam	651,157	ZH	grote steden	314	355	3012 Cool
5	Utrecht	357,597	Ut	grote steden	159	351	3512 Centrum-Oost
6	Leiden	125,099	ZH	ov. kernsteden	110	346	2312 Marewijk
7	Rijswijk	54,450	ZH	suburbs G4	40	321	2281 Leeuwendaal
8	Groningen	232,874	Gr	ov. kernsteden	47	327	9711 Binnenstad-Zuid
9	Delft	103,595	ZH	ov. kernsteden	134	343	2611 Binnenstad
10	Schiedam	78,730	ZH	suburbs G4	320	352	3111 Centrum
11	Diemen	30,780	NH	suburbs G4	119	331	1111 Overdiemerpolder
12	Leids.-Voorburg	76,534	ZH	suburbs G4	9	261	2271 Voorburg-Oost
13	Maastricht	121,575	Li	ov. kernsteden	202	347	6211 Statenkwartier
14	Amstelveen	91,675	NH	suburbs G4	22	265	1185 Keizer Karelpark-West
15	Vlaardingen	73,397	ZH	suburbs G4	249	344	3134 Oostwijk
16	Arnhem	161,348	Ge	ov. kernsteden	234	348	6811 Binnenstad
17	Amersfoort	157,276	Ut	ov. kernsteden	57	312	3811 Binnenstad
18	Hilversum	90,831	NH	ov. kernsteden	108	328	1211 Langgewenstbuurt
19	Nijmegen	177,659	Ge	ov. kernsteden	206	340	6511 Nijmegen Centrum
20	Beverwijk	41,626	NH	overige suburbs	192	336	1941 Koningstraat
21	Oegstgeest	24,840	ZH	overige suburbs	6	182	2341 Oude Bebouwde Kom
22	Gooise Meren	58,055	NH	suburbs G4	8	224	1404 Brink
23	Heemstede	27,234	NH	suburbs G4	3	132	2101 Heemstede Centrum
24	Gouda	73,427	ZH	regionale kernen	288	345	2801 Turfmarkt E.O.
25	Dordrecht	119,284	ZH	ov. kernsteden	251	338	3311 Dordrecht Centrum
26	Nieuwegein	63,462	Ut	suburbs G4	241	333	3431 Jutphaas-Wijkersloot
27	Eindhoven	234,394	NB	ov. kernsteden	313	349	5611 Eindhoven Centrum
28	Laren	11,280	NH	overige suburbs	2	100	1251 Kern Laren
29	's-Hertogenbosch	155,111	NB	ov. kernsteden	149	318	5211 Den Bosch Centrum I
30	Enschede	159,640	Ov	ov. kernsteden	229	334	7511 De Bothoven
31	Tilburg	219,789	NB	ov. kernsteden	286	342	5038 Tilburg Centrum
32	Leiderdorp	27,056	ZH	overige suburbs	64	280	2352 De Vogelwijk
33	Alkmaar	109,436	NH	ov. kernsteden	89	303	1811 Alkmaar Binnenstad-West
34	Voorschoten	25,596	ZH	overige suburbs	7	171	2252 Voorschoten-West
35	Zaanstad	156,794	NH	suburbs G4	299	341	1501 Transvaalbuurt
36	Velsen	68,648	NH	suburbs G4	126	313	1971 Velseroord
37	Weesp	19,738	NH	suburbs G4	95	294	1381 Weesp Centrum
38	Katwijk	65,753	ZH	overige suburbs	38	260	2223 De Mient/Kooltuin
39	Zwolle	128,840	Ov	ov. kernsteden	96	298	8011 Binnenstad-Zuid
40	Zeist	64,905	Ut	suburbs G4	88	296	3701 Boulevard/Lorentzlaan e.o.
41	Breda	184,069	NB	ov. kernsteden	212	323	4811 Breda City
42	Leeuwarden	124,084	Fr	ov. kernsteden	111	299	8911 Binnenstad
43	IJsselstein	34,109	Ut	suburbs G4	164	309	3402 IJsselstein-Noord
44	Baarn	24,868	Ut	overige suburbs	30	234	3743 Centrum/Baarnse Bos
45	Roermond	58,260	Li	regionale kernen	194	315	6041 Maas/Maashaven
46	Wassenaar	26,305	ZH	suburbs G4	5	104	2242 Rijksdorp/Duinrell
47	Gorinchem	37,022	ZH	regionale kernen	300	337	4201 Binnenstad
48	Vught	26,558	NB	overige suburbs	23	203	5261 Vught-Oost
49	Heerlen	87,086	Li	ov. kernsteden	341	350	6411 Terworm
50	Lisse	22955	ZH	overige suburbs	20	194	2161 Lisse En Omgeving

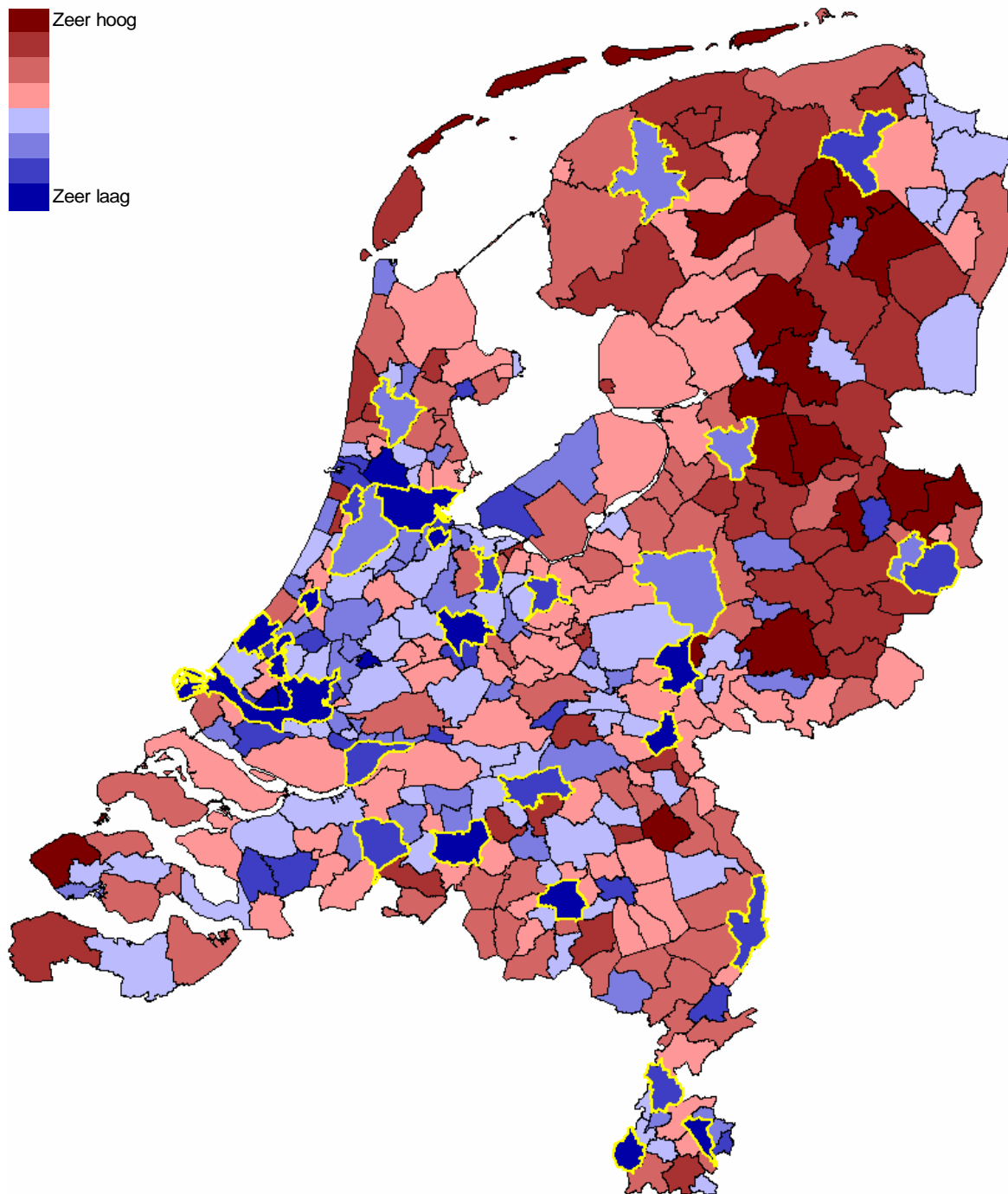
Figuur 1.2 Totaalscore ambiance per gemeente

Tabel 1.3 Top-50 gemeenten harmonie

Pos.	Gemeente	Inw. 2020	Prov.	Type gemeente	Positie totaal	Positie ambiance	Hoogst scorende postcode
1	Rozendaal	1,704	Ge	overige suburbs	1	172	6891 Kern Rozendaal
2	Ameland	3,716	Fr	land. gemeenten	11	306	9164 Buren
3	Tubbergen	21,275	Ov	land. gemeenten	91	343	7664 Manderveen
4	Dinkelland	26,461	Ov	overige suburbs	33	321	7636 Groot Agelo
5	Terschelling	4,888	Fr	land. gemeenten	46	337	8891 Midsland
6	Schiermonnikoog	947	Fr	land. gemeenten	58	338	9166 Schiermonnikoog
7	Vlieland	1,155	Fr	land. gemeenten	21	303	8899 Oost-Vlieland
8	Aa en Hunze	25,445	Dr	land. gemeenten	101	335	9444 Grollo
9	Dalfsen	28,587	Ov	overige suburbs	103	329	7722 Dalfsen - Rondweg
10	De Wolden	24,330	Dr	land. gemeenten	161	342	7925 Linde
11	Veere	21,880	Ze	land. gemeenten	26	271	4354 Vrouwenpolder
12	Bronckhorst	36,055	Ge	land. gemeenten	87	322	7025 Halle
13	Westerveld	19,460	Dr	land. gemeenten	317	355	7983 Wapse
14	Tynaarlo	33,887	Dr	overige suburbs	28	239	9766 Eelderwolde
15	Wierden	24,446	Ov	land. gemeenten	13	182	7645 Hooge-Hexel (Kern)
16	Ommen	18,009	Ov	land. gemeenten	144	324	7738 Witharen (Kern)
17	Noordenveld	31,253	Dr	overige suburbs	37	248	9342 Een
18	Sint Anthonis	11,664	NB	land. gemeenten	311	352	5843 Westerbeek
19	Staphorst	17,145	Ov	land. gemeenten	138	319	7715 Punthorst
20	Opsterland	29,733	Fr	land. gemeenten	137	314	9248 Siegerswoude
21	Lochem	33,729	Ge	land. gemeenten	86	285	7245 Laren
22	Tytsjerksteradiel	32,052	Fr	overige suburbs	113	286	9265 Suawoude
23	Berkelland	43,747	Ge	land. gemeenten	81	275	7275 Gelselaar
24	Mook en Middelaar	7,847	Li	overige suburbs	53	251	6587 Middelaar
25	Hof van Twente	35,017	Ov	overige suburbs	71	262	7495 Deldenerbroek
26	Urk	21,031	Fl	land. gemeenten	32	205	8322 Tollebeek Land. Gebied
27	Alphen-Chaam	10,203	NB	overige suburbs	214	327	4855 Galder
28	Twenterand	33,743	Ov	land. gemeenten	128	290	7686 Geerdijk
29	Raalte	37,712	Ov	overige suburbs	117	288	8105 Luttenberg - Kern
30	Midden-Drenthe	33,185	Dr	land. gemeenten	236	330	9415 Hijken
31	Heerde	18,589	Ge	land. gemeenten	63	249	8194 Veessen
32	Blaricum	11,540	NH	overige suburbs	10	153	1261 Kern Blaricum
33	De Fryske Marren	51,564	Fr	land. gemeenten	84	256	8566 Nijemirdum
34	Heeze-Leende	16,152	NB	overige suburbs	79	254	6029 Sterksel
35	Gulpen-Wittem	14,171	Li	overige suburbs	140	311	6285 Epen
36	Sint-Michielsgestel	29,208	NB	overige suburbs	50	216	5291 Gemonde e.o.
37	Texel	13,575	NH	land. gemeenten	104	296	1797 Den Hoorn
38	Loppersum	9,537	Gr	overige suburbs	339	351	9914 Zeerijp
39	Haaren	14,370	NB	land. gemeenten	162	301	5074 Biezenmortel
40	Olst-Wijhe	18,252	Ov	land. gemeenten	253	332	8196 Welsum en omgeving
41	Oost Gelre	29,627	Ge	land. gemeenten	121	270	7134 Buurt Om Vragender
42	Bloemendaal	23,571	NH	suburbs G4	4	68	2111 Aerdenhout
43	Opmeer	11,836	NH	land. gemeenten	169	292	1715 Zandwerven
44	Boekel	10,785	NB	land. gemeenten	284	333	5428 Venhorst
45	Heumen	16,454	Ge	overige suburbs	14	131	6611 Overasselt
46	Dantumadiel	18,922	Fr	overige suburbs	237	317	9113 Wouterswoude
47	Hardenberg	60,948	Ov	land. gemeenten	218	316	7784 Ane Dorp
48	Haaksbergen	24,311	Ov	overige suburbs	41	196	7483 Hassinkbrink
49	Renswoude	5,444	Ut	land. gemeenten	182	313	3927 Renswoude
50	West Maas en Waal	19324	Ge	land. gemeenten	292	336	6628 Altforst

Figuur 1.3 Totaalscore harmonie per gemeente

Steden en regionale kernen met de hoogste woonaantrekkelijkheid

Haarlem voert de ranglijst voor woonaantrekkelijkheid van kernsteden aan (zie tabel 1.4). De stad combineert een breed voorzieningenniveau (mede dankzij de hoge gemiddelde koopkracht in de regio)

met een fraaie natuurlijke omgeving op fietsafstand. Ook andere steden uit de Noordvleugel staan hoog in de ranglijst, zoals Amersfoort, Amsterdam en Hilversum. De Noordvleugelsteden scoren gemiddeld wat hoger dan de Zuidvleugelsteden, waar de universiteitssteden Leiden en Delft de hoogste posities bereiken. Enigszins met uitzondering van Maastricht staan de Limburgse steden in de staart van de ranglijst. Bedacht moet worden dat het om gemiddelden per stad gaat. Arnhem-Noord kent delen met een zeer hoge woonaantrekkelijkheid, maar het gemiddelde wordt omlaag getrokken door Arnhem-Zuid. Daardoor resulteert per saldo slechts plaats 21. De lage positie van Rotterdam wordt verklaard door Rotterdam-Zuid. Ook in de havenstad zijn er aantrekkelijke delen aan te wijzen, met name in Rotterdam-Noord. En Maastricht kent een prachtige binnenstad, maar ook buitenwijken met een lagere woonaantrekkelijkheid. Eerder werd al duidelijk dat kernsteden veelal hoog scoren op ambiance. De vijf gemeenten die geen positie in de top-50 voor ambiance weten te bemachtigen zijn Hengelo, Venlo, Haarlemmermeer, Apeldoorn en Sittard-Geleen (de laagst scorende kernstad wat betreft ambiance).

Tabel 1.4 Ranglijst kernsteden naar woonaantrekkelijkheid

Positie	Gemeente	Positie			
		Totaal	Ambiance	Harmonie	Natuur
1	Haarlem	34	3	339	161
2	Groningen	47	8	327	183
3	Amersfoort	57	17	312	146
4	Amsterdam	65	1	354	305
5	Alkmaar	89	33	303	113
6	Zwolle	96	39	298	168
7	Hilversum	108	18	328	99
8	Leiden	110	6	346	211
9	Leeuwarden	111	42	299	329
10	Apeldoorn	116	78	266	22
11	Delft	134	9	343	158
12	Hengelo	136	57	283	165
13	's-Hertogenbosch	149	29	318	204
14	Utrecht	159	5	351	245
15	's-Gravenhage	198	2	353	138
16	Maastricht	202	13	347	177
17	Nijmegen	206	19	340	139
18	Breda	212	41	323	225
19	Enschede	229	30	334	90
20	Haarlemmermeer	233	71	300	264
21	Arnhem	234	16	348	33
22	Dordrecht	251	25	338	240
23	Venlo	282	63	325	142
24	Tilburg	286	31	342	205
25	Eindhoven	313	27	349	181
26	Rotterdam	314	4	355	353
27	Sittard-Geleen	325	89	329	223
28	Heerlen	341	49	350	38

Op harmonie scoren steden veelal juist laag. Vergeleken met landelijke gemeenten is er meer sprake van misdaad en overlast en is er minder 'sociale cohesie'. Slechts twee kernsteden staan niet in de top-60 van gemeenten met de *laagste* score op harmonie, namelijk Hengelo (op 283) en Apeldoorn (op 266). Rotterdam, Amsterdam en Den Haag vormen de top-3 van gemeenten met de laagste score op harmonie. Ook Utrecht, Heerlen, Eindhoven, Arnhem, Maastricht en Leiden staan in de top-10.

Hoewel kernsteden als Amsterdam, Leeuwarden en vooral Rotterdam zeer laag scoren op 'natuur', zijn er ook vier kernsteden die in de top-100 staan, waarvan drie zelfs in de top-40, namelijk Apeldoorn (plaats

22), Arnhem (33) en Heerlen (38). Van de grote steden scoort Den Haag het hoogst, onder andere door de nabijheid van het strand en dankzij de vele parken in de Hofstad.

Regionale kernen staan slechts twee maal in de top-100 (Harderwijk en Middelburg; zie tabel 1.5)). Zij ondervinden vaak, evenals de kernsteden, relatief veel misdaad en overlast en compenseren dat in veel mindere mate dan de kernsteden door veel stedelijke ambiance: uitzonderingen daargelaten kennen de regionale kernen veelal geen breed voorzieningenpakket. Zes regionale kernen scoren zelfs in de top-50 met de laagste totaalscore. Het gaat vooral om nationaal decentraal gelegen gemeenten, met veelal een industrieel karakter of verleden. Dat gaat gepaard met een bevolkingssamenstelling met een lage gemiddelde koopkracht (dus weinig draagvlak voor hoogwaardige voorzieningen) en wat minder gunstige scores op hinder en overlast. Regionale kernen als Harderwijk, Goes en de provinciehoofdsteden Middelburg en Assen kennen meer een dienstenkarakter en een ruim regionaal achterland.

Tabel 1.5 Ranglijst regionale kernen

Positie	Gemeente	Positie			
		Totaal	Ambiance	Harmonie	Natuur
1	Harderwijk	59	69	239	54
2	Middelburg	66	90	223	78
3	Assen	123	70	268	116
4	Goes	125	123	212	124
5	Smallingerland	129	140	193	169
6	Woerden	147	88	250	276
7	Ede	153	107	259	50
8	Heerenveen	157	195	159	127
9	Barneveld	167	192	178	154
10	Uden	177	104	257	84
11	Deventer	183	77	297	93
12	Roermond	194	45	315	203
13	Veenendaal	215	64	304	86
14	Meerijst	227	187	202	244
15	Zutphen	238	79	307	103
16	Weert	240	115	279	193
17	Alphen aan den Rijn	245	97	285	286
18	Lelystad	259	119	275	34
19	Oss	261	147	267	237
20	Hoorn	264	62	316	304
21	Bergen op Zoom	279	95	310	134
22	Gouda	288	24	345	324
23	Doetinchem	289	152	284	102
24	Waalwijk	290	112	301	325
25	Hoogeveen	297	189	255	201
26	Gorinchem	300	47	337	273
27	Den Helder	303	150	302	76
28	Almelo	306	86	320	268
29	Roosendaal	322	111	314	293
30	Venray	340	247	258	275
31	Emmen	342	287	226	150
32	Tiel	348	121	332	269
33	Terneuzen	355	305	249	350

Veertien van de 33 regionale kernen staan in de top-100 voor ambiance, met de hoogste positie voor Gouda (plaats 24), gevolgd door Roermond, Gorinchem, Hoorn en Veenendaal. Terneuzen en Emmen

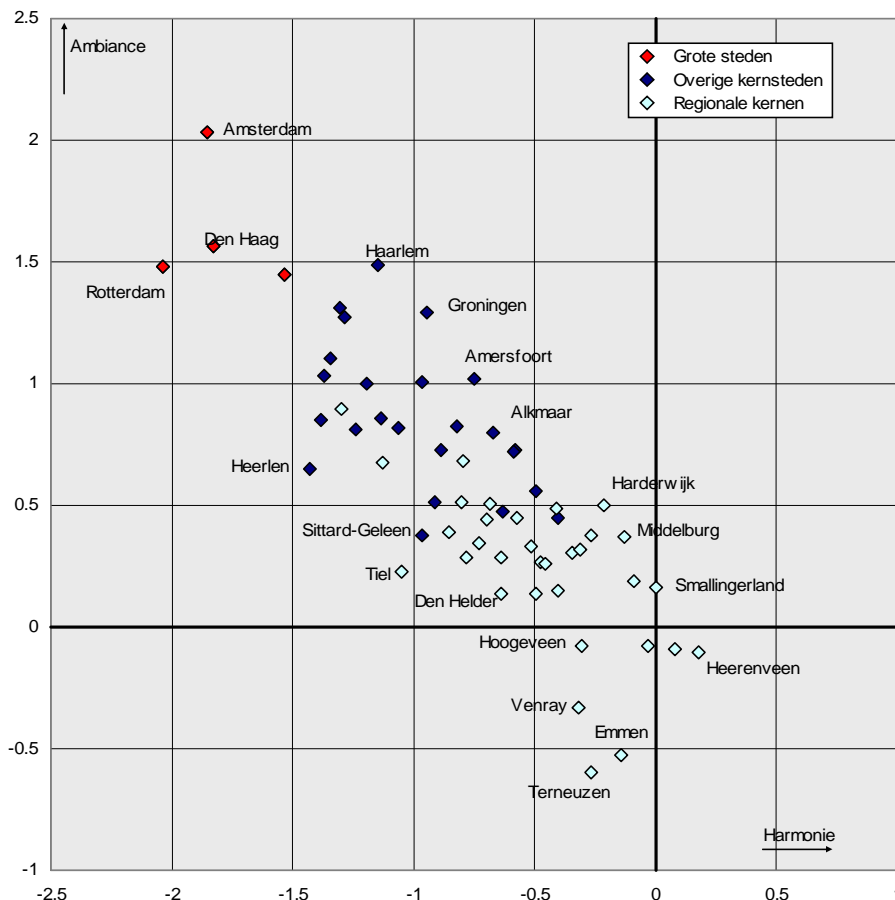
scoren het laagst op ambiance van de regionale kernen: de gemiddelde koopkracht in die gemeenten is laag en zij hebben slechts een bescheiden regionaal achterland.

Slechts drie regionale kernen bereiken een plaats in de top-200 wat betreft harmonie. Het hoogst scoort Heerenveen, gevolgd door Barneveld en Smalingerland. De laagste drie scores worden gerealiseerd door Gouda, Gorinchem en Tiel: regionale kernen die in de schaduw van de Randstad liggen, met een industrieel verleden.

Evenals voor de kernsteden geldt dat er zowel regionale kernen zijn die laag tot zeer laag scoren op natuur, zoals bijvoorbeeld Hoorn, Waalwijk en vooral Terneuzen, als regionale kernen die vrij hoog staan. Deventer, Veenendaal, Uden, Middelburg, Den Helder, Harderwijk, Ede en Lelystad (met de Oostvaardersplassen). Het gaat vooral om regionale kernen in het Oosten of langs de kust.

In figuur 1.4 staan de scores van kernsteden en regionale kernen op ambiance en harmonie in een 'scatterdiagram'. Duidelijk blijkt hieruit dat sprake is van een 'negatief verband' tussen ambiance en harmonie. Linksboven bevinden zich de meest pure steden, met veel 'reuring', ambiance en voorzieningen, maar ook wat meer hinder en misdaad en een wat minder persoonlijke omgeving. Rechtsonder bevinden zich kernsteden, en vooral regionale kernen, met een wat minder stedelijk karakter. Zij kennen wat minder ambiance, maar tevens minder hinder en misdaad, wat meer sociale cohesie en wat meer harmonie. Sommige van deze kernen kunnen worden beschouwd als 'grote dorpen'. Duidelijk zal zijn dat het kwadrant rechts onderin de figuur (weinig ambiance, veel harmonie) vooral gevuld wordt door suburbs en, meer nog, landelijke gemeenten (zie ook tabel 1.3). Die gemeentetypen zijn hier niet weergegeven.

Figuur 1.4 Scores kernsteden op ambiance en harmonie

2 Woon aantrekkelijkheid per postcodegebied

Binnen gemeenten kunnen aanzienlijke verschillen in woon aantrekkelijkheid bestaan. In eerdere jaargangen van 'Waar Willen We Wonen' zijn door Bureau Louter verschillen in woon aantrekkelijkheid tussen buurten bepaald. Dit jaar gaat de aandacht uit naar postcodegebieden. Als ondergrens voor het aantal inwoners is daarbij uitgegaan van 500 inwoners¹. Tevens zijn sommige postcodegebieden met meer inwoners dan 500, maar met een specifieke bevolkingssamenstelling (bijvoorbeeld voornamelijk studenten) buiten beschouwing gelaten. Er resulteren dan 3.203 postcodes (op basis van de vier cijfers), waarvoor de totale woon aantrekkelijkheid is bepaald, maar tevens de scores op ambiance, harmonie en natuur.

Ranglijst postcodes naar totale woon aantrekkelijkheid

In tabel 2.1 staat de top-50 van postcodegebieden naar de totale woon aantrekkelijkheid, met daaraan toegevoegd de posities die worden ingenomen voor ambiance, harmonie en natuur. In de top-50 staan vrijwel uitsluitend in suburbane gemeenten gelegen postcodes. De enige uitzondering wordt gevormd door vier postcodes in de stedelijke kernstad Groningen. Het blijkt hier echter uitsluitend te gaan om postcodes in Haren, dat recentelijk bij Groningen is gevoegd. Dat is in feite ook een suburb. Er staan maar liefst 26 postcodes uit suburbs van grote steden in de top-50, waaronder achttien suburbs uit stadsgewest Amsterdam,

Postcodegebieden met een hoge woon aantrekkelijkheid zijn in vrij sterke mate geclusterd in een klein aantal delen van Nederland. Bloemendaal en Heemstede zijn goed voor tien top-50 posities (waarvan zes bij de eerste negen), Gooi en Vechtstreek ook tien maal, Haren/Tynaarlo zeven maal en de Haagse/Leidse suburbs zes maal. Daarnaast verschijnen suburbs bij Utrecht, Arnhem en oostelijk Brabant nog drie of vier maal in de top-50. Deze 'clustering' blijkt ook uit het kaartbeeld in figuur 2.1. Daarbij moet worden bedacht dat de woon aantrekkelijkheid niet uitsluitend aan 'aanbod' uit het eigen postcodegebied te danken hoeft te zijn. Postcodegebieden kunnen ook profiteren van voorzieningen of natuur in de omgeving. Op basis van een grote enquête met ongeveer 6.700 respondenten heeft Bureau Louter 'afstandsgevoeligheden' bepaald: zo wenst men de supermarkt, de huisarts en de basisschool veelal dicht bij huis, maar is men voor 'fun-shoppen, het ziekenhuis of het hoger onderwijs eerder bereid over wat grotere afstand te reizen. Suburbs kunnen dan bijvoorbeeld profiteren van het aanbod van voorzieningen in een nabijgelegen stad. Worden de afstanden te groot, dan dragen dergelijke voorzieningen overigens ook minder bij aan de woon aantrekkelijkheid. Om die reden is de top-50 bezaaid met suburbane gemeenten (veelal dicht bij kernsteden gelegen) en niet met landelijke gemeenten (veelal op wat grotere afstand van kernsteden).

Noord-Holland staat 22 maal in de top-50, waarvan dertien maal in de top-20, Zuid-Holland zes maal en Utrecht vijf maal. De drie westelijke provincies nemen dus een derde deel van de top-50 voor hun rekening. Ook Groningen (vier maal)/Drenthe (drie maal), Gelderland (vier maal) en Noord-Brabant (vijf maal) zijn nog vrij sterk vertegenwoordigd, maar Fryslân, Flevoland, Overijssel en Zeeland komen in het geheel niet voor in de top-50.

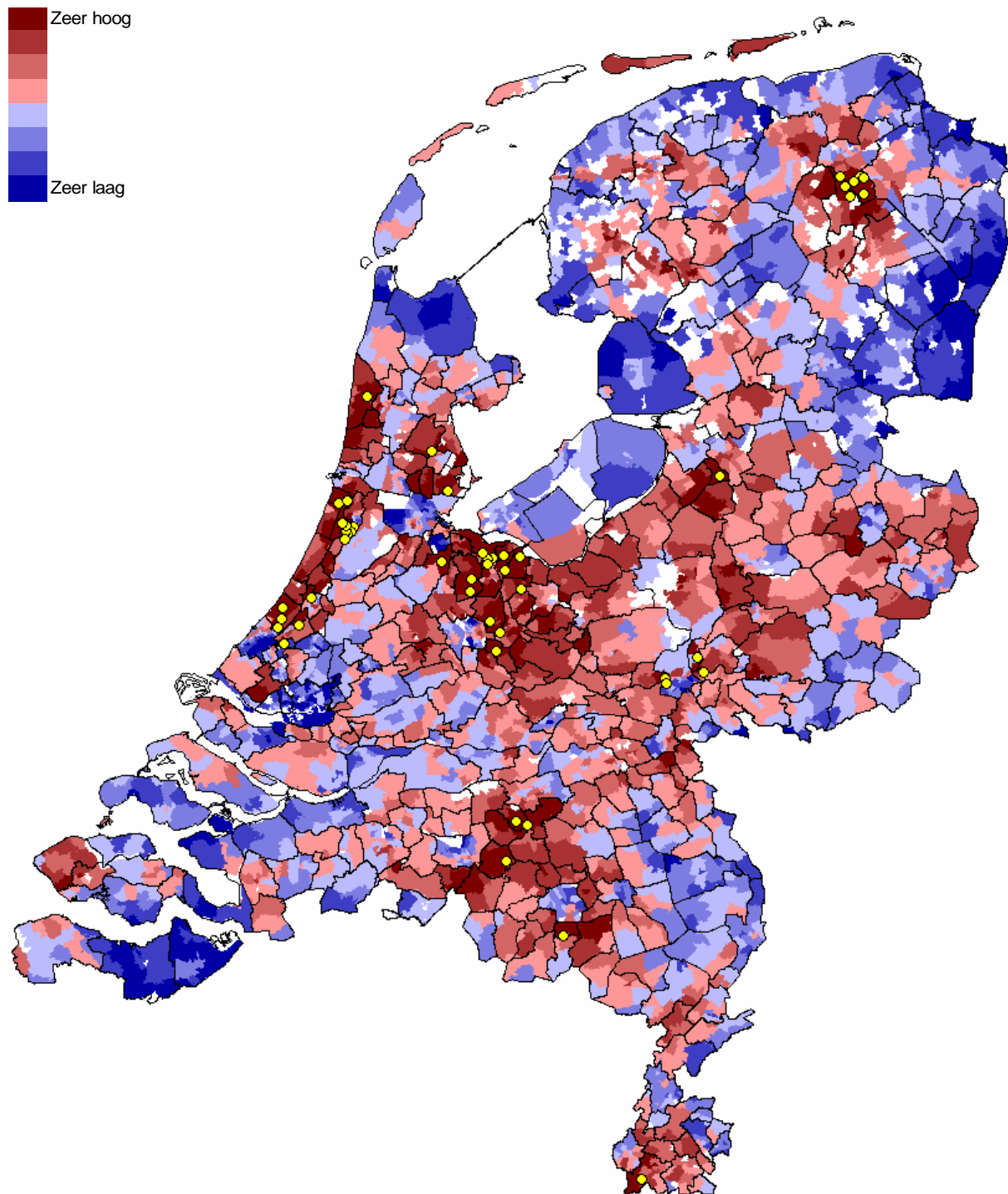
Wat opvalt is dat de postcodes met een zeer hoge over-all woon aantrekkelijkheid veelal niet in de absolute top scores voor ambiance en/of harmonie. De kracht veel van deze postcodes is juist dat zij op beide aspecten in de subtop of in ieder geval in de middenmoot scores. De postcode met de hoogste positie voor ambiance is het Centrum van Heemstede (plaats 223), gevolgd door Voorburg-Oost, Velp-Noord, Vught-Oost en Bussum-Noordwest. De laagste score resulteert voor Eelderwolde (plaats 1870), gevolgd door Haren Glimmen, Nieuw-Wassenaar, Kern Eelde en Groenekan (plaats 1236). Voor 45 van de top-50 postcodes geldt dat zij dus in ieder geval ruim bovengemiddeld scores (een hogere positie dan 1236).

¹ In *Elsevier Weekblad* van 8 augustus 2020 is uitgegaan van een ondergrens van 200 inwoners. De ranglijsten daarin komen daarom niet altijd overeen met de ranglijsten in dit rapport. Dat geldt bijvoorbeeld voor de ranglijst voor 'harmonie' (zie tabel 2.3). Van de top-10 In *Elsevier Weekblad* (daar aangeduid met 'Rust en ruimte') hebben zeven postcodegebieden minder dan 500 inwoners. Zij staan niet in tabel 2.3.

Tabel 2.1 Top-50 postcodegebieden totale woonaantrekkelijkheid

Pos.	Postcode	Gemeente	Prov.	Type gemeente	Inw. 2020	Positie ambiance	Positie harmonie	Positie natuur
1	2051 Overveen	Bloemendaal	NH	suburbs G4	4560	349	1310	2
2	2102 Heemstede-Oost	Heemstede	NH	suburbs G4	5340	340	1439	89
3	9752 Haren-West	Groningen	Gr	ov. kernsteden	5320	532	778	280
4	2106 Dichtersbuurt	Heemstede	NH	suburbs G4	3130	331	1394	33
5	9751 Haren-Oost	Groningen	Gr	ov. kernsteden	7375	607	669	285
6	1251 Kern Laren	Laren	NH	ov. suburbs	10925	362	1406	74
7	2061 Kern Bloemendaal	Bloemendaal	NH	suburbs G4	6675	465	1377	1
8	2111 Aerdenhout	Bloemendaal	NH	suburbs G4	4825	935	904	4
9	2101 Centrum	Heemstede	NH	suburbs G4	7620	223	1822	104
10	9765 Paterswolde	Tynaarlo	Dr	ov. suburbs	3740	970	505	322
11	9766 Eelderwolde	Tynaarlo	Dr	ov. suburbs	2780	1870	150	271
12	3743 Centrum	Baarn	Ut	ov. suburbs	4625	359	1715	28
13	1405 Bussum-NW	Gooise Meren	NH	suburbs G4	2945	313	1786	139
14	1261 Kern Blaricum	Blaricum	NH	ov. suburbs	10645	1058	1208	25
15	2103 Heemstede-Zuid	Heemstede	NH	suburbs G4	3590	511	1605	96
16	6891 Kern Rozendaal	Rozendaal	Ge	ov. suburbs	1695	953	858	3
17	1461 Zuidoostbeemster	Beemster	NH	suburbs G4	3630	878	416	2551
18	1406 Bussum-Zuidwest	Gooise Meren	NH	suburbs G4	3475	441	1722	146
19	1401 Bredius-West	Gooise Meren	NH	suburbs G4	4890	323	1969	167
20	9756 Haren Glimmen	Groningen	Gr	ov. kernsteden	1335	1780	287	273
21	2242 Rijksdorp/Duinrell	Wassenaar	ZH	suburbs G4	9145	491	1705	23
22	2121 Kern Bennebroek	Bloemendaal	NH	suburbs G4	5335	795	1502	32
23	2105 Rivierenbuurt	Heemstede	NH	suburbs G4	3865	548	1540	45
24	1412 Naarden-Noord	Gooise Meren	NH	suburbs G4	7580	378	1873	190
25	9753 Haren Oosterhaar	Groningen	Gr	ov. kernsteden	5200	1059	1103	399
26	6564 Heilig Landst.	Berg En Dal	Ge	ov. suburbs	830	962	758	199
27	8051 Kern Hattem	Hattem	Ge	ov. suburbs	10185	599	780	279
28	1861 Bergen-West	Bergen (Nh.)	NH	ov. suburbs	6385	552	969	8
29	1272 Huizen-Zuidwest	Huizen	NH	ov. suburbs	6305	904	1599	18
30	6862 Oosterbeek-Zuid	Renkum	Ge	ov. suburbs	5665	448	1514	19
31	2252 Voorschoten-West	Voorschoten	ZH	ov. suburbs	5245	745	1669	156
32	6861 Oosterbeek-Noord	Renkum	Ge	ov. suburbs	5665	600	1509	7
33	6247 Gronsveld	Eijsden-Margr.	Li	ov. suburbs	2950	657	910	1327
34	2104 De Glip	Heemstede	NH	suburbs G4	3690	518	1706	110
35	2341 Oude Beb. Kom	Oegstgeest	ZH	ov. suburbs	10040	636	1860	355
36	3732 De Bilt	De Bilt	Ut	suburbs G4	4775	437	1864	275
37	3981 Kern Bunnik	Bunnik	Ut	suburbs G4	7025	816	1640	687
38	1391 Kern Abcoude	Ronde Venen	Ut	suburbs G4	8105	553	1910	1428
39	9761 Kern Eelde	Tynaarlo	Dr	ov. suburbs	7050	1357	644	470
40	5062 Oisterwijk-Zuid	Oisterwijk	NB	ov. suburbs	5965	857	871	328
41	2271 Voorburg-Oost	Leids.-Voorb.	ZH	suburbs G4	7260	248	2198	723
42	5261 Vught-Oost	Vught	NB	ov. suburbs	7000	301	1935	175
43	1241 Oud-Kortenhoef	Wijdmeren	NH	suburbs G4	6760	777	1383	378
44	2244 Nieuw-Wassenaar	Wassenaar	ZH	suburbs G4	1995	1427	1064	6
45	1151 Broek	Waterland	NH	suburbs G4	2770	1087	695	1789
46	3737 Groenekan	De Bilt	Ut	suburbs G4	1895	1236	1277	246
47	5581 Kern Waalre	Waalre	NB	ov. suburbs	6845	652	1307	337
48	6881 Velp-Noord	Rheden	Ge	ov. suburbs	7440	290	1911	22
49	1231 Loosdrecht	Wijdmeren	NH	Suburbs G4	9020	999	1265	78
50	5263 Vught-Noordwest	Vught	NB	ov. suburbs	5450	897	1397	90

Figuur 2.1 *Totale woonaantrekkelijkheid postcodegebieden*

De postcode met de hoogste positie voor harmonie is Eelderwolde (op positie 150), gevolgd door Haren Glimmen, Zuidoostbeemster, Paterswolde en Kern Eelde: voornamelijk postcodes ten zuiden van de stad Groningen. De laagste score resulteert hier voor Voorburg-Oost (plaats 2198), gevolgd door Bredius-

West, Vught-Oost, Kern Abcoude en Naarden-Noord (plaats 1873). Postcodes in de top-50 kennen veelal geen hoge score op harmonie, maar evenmin scoren zij zeer laag.

Benadrukt moet worden dat de hier berekende ambiance en harmonie niet de volledige woonaantrekkelijkheid bepalen. Daarnaast zijn er nog andere aspecten, zoals bijvoorbeeld bereikbaarheid en de natuurlijke omgeving (zie ook bijlage I). In tabel 2.1 staan ook de scores voor 'natuur'. Daaruit blijkt dat postcodes met een hoge positie op de totale ranglijst vaak hoog tot zeer hoog score op dat aspect van de woonaantrekkelijkheid. Zeven van de top-50 gemeenten nemen zelfs top-10 posities in binnen de ranglijst voor natuur, waaronder de complete top-4. Vooral Bloemendaal scoort daar sterk op. Slechts vijf maal staat een postcode uit de algemene top-50 niet in de top-500 voor natuur, namelijk Voorburg-Oost, Gronsveld, Abcoude, Broek (in Waterland) en Zuidoostbeemster (plaats 2551).

Toppers naar ambiance

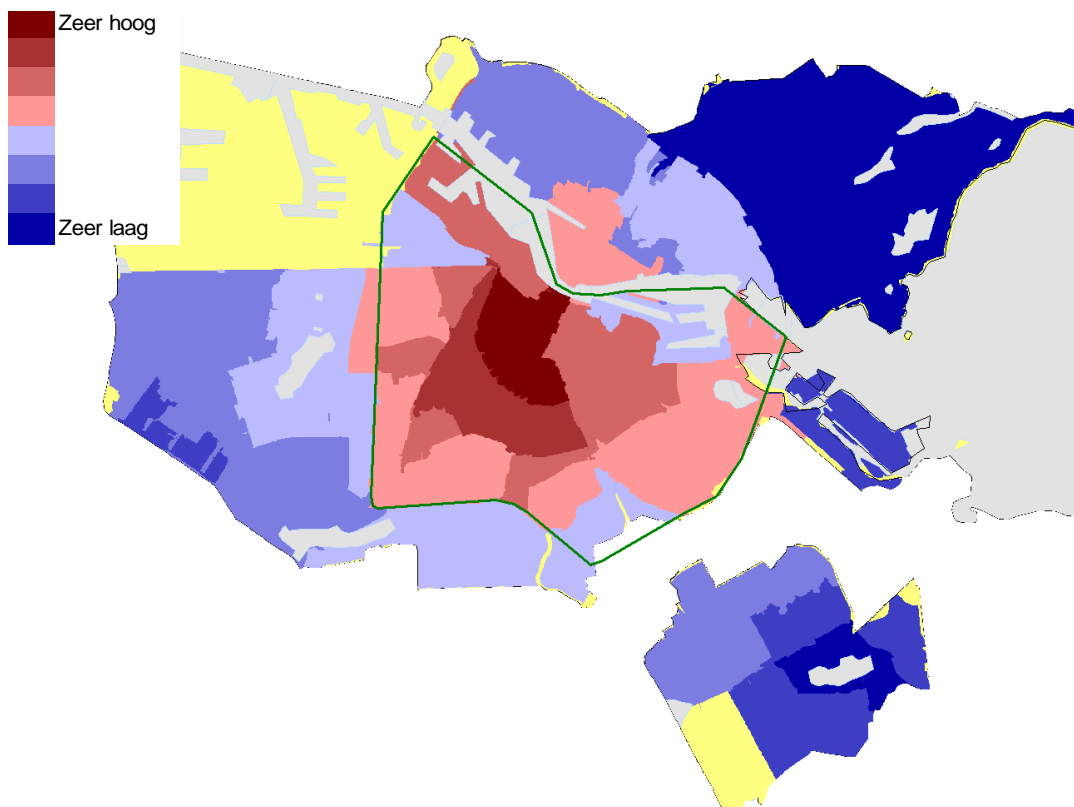
De volledige top-30 voor ambiance bestaat uit postcodes uit Amsterdam (zie tabel 2.2).

Tabel 2.2 Top-30 postcodegebieden ambiance, Amsterdam

Pos.	Postcode	Inw. 2020	Positie totaal	Positie landelijk	Positie natuur
1	1016 Jordaan-Zuid	10980	1744	3053	2804
2	1017 Grachtengordel-Zuid	12730	1077	3023	2273
3	1015 Jordaan-Noord	14865	1868	3064	2808
4	1012 Burgwallen-Oude Zijde	8600	2234	3075	2958
5	1072 Oude Pijp	13730	2052	3099	2520
6	1052 Frederik Hendriksbuurt	12310	2546	3108	2877
7	1053 Kinkerbuurt	16630	2661	3122	2930
8	1073 Nieuwe Pijp	13365	2353	3120	2655
9	1071 Museumkwartier	12620	510	2970	1768
10	1054 Helmersbuurt	17135	1618	3066	2381
11	1074 Nieuwe Pijp	8355	2186	3110	2586
12	1011 Nieuwmarkt/Lastage	9705	2022	3062	2685
13	1051 Staatsliedenbuurt	13320	2726	3112	2882
14	1093 Dapperbuurt	10225	2755	3159	2824
15	1092 Oosterparkbuurt	9025	2687	3151	2879
16	1091 Weesperzijde	16980	2602	3136	2722
17	1013 Westelijk Havengebied	21400	2627	3098	2835
18	1075 Willemspark	10550	1119	3034	2077
19	1078 Scheldebuit	14765	1047	3039	2220
20	1018 Oostelijke Eilanden/Kadijken	21110	2309	3082	2706
21	1094 Indische Buurt West	12530	2815	3161	2994
22	1057 Hoofdweg E.O.	17530	2861	3166	2780
23	1077 Apollobuurt	9785	335	2896	2115
24	1079 Rijnbuurt	14680	1229	3052	2129
25	1076 Stadionbuurt	11415	1969	3087	2363
26	1056 Van Galenbuurt	20385	2777	3143	2836
27	1058 Hoofddorppleinbuurt	15955	1914	3072	2368
28	1055 Landlust	21175	2898	3155	2846
29	1059 Hoofddorppleinbuurt	6585	2316	3093	2285
30	1098 Middenmeer	15790	870	2986	2305

Meer specifiek gaat het om postcodes binnen de Ring, ten zuiden van het IJ (zie ook hoofdstuk 3). In totaal liggen daar 35 postcodegebieden en die postcodes leveren de volledige top-30. In het algemeen scoren Amsterdamse postcodes hoog op ambiance en uit figuur 2.2 blijkt voor welke delen van Amsterdam het meest geldt. In hoofdstuk 3 wordt meer aandacht besteed in dit bijzondere stukje Nederland. De keerzijde van de zeer hoge scores op ambiance zijn de veel lagere scores op harmonie. Maar liefst 26 van de dertig postcodegebieden staan wat dit betreft bij de 200 laagst scorende postcodegebieden in Nederland. Slechts voor de Apollobuurt, het Museumkwartier, Middenmeer en Grachtengordel-Zuid geldt dat niet. Zij nemen van deze dertig postcodegebieden ook tevens hoge posities in op de totale ranglijst, met de Apollobuurt op de hoogste positie (335), gevolgd door het Museumkwartier (510), Middenmeer (870), Scheldebuurt (1047) en Grachtengordel-Zuid (1077). Zeker niet iedereen wil in Amsterdam 'binnen de Ring' wonen, maar voor hen die reuring en ambiance en een ruim assortiment aan voorzieningen zoeken vormt dit gebied het summum in Nederland. Zij die rust en ruimte en 'harmonie' zoeken zullen dit gebied echter mijden, ook al omdat de woningprijzen (uitgedrukt per vierkante meter) de hoogste in Nederland zijn. Zij die hier persé willen (of, in verband met hun werk of studie, moeten) wonen zijn bereid en in staat de hoofdprijs te betalen. Voor een toenemend deel van de Nederlandse bevolking vormt een woning in Amsterdam binnen de Ring daarmee geen haalbare kaart, zelfs als zij er graag zouden willen wonen. In toenemende mate wordt dit deel van Nederland daarom bewoond door expats en hoog opgeleide, zeer goed verdienende Nederlanders.

Figuur 2.2 Woon aantrekkelijkheid postcodegebieden ambiance, Amsterdam

Toelichting: De groene lijn geeft de contour van Amsterdam binnen de Ring weer

Centrum-Oost in Utrecht is 'best of the rest' (Nederland exclusief Amsterdam), gevolgd door Binnenstad-Zuid in Groningen, Centrum-West in Utrecht en Binnenstad-Noord in Groningen (zie tabel 2.3). In figuur 2.3 staat het kaartbeeld voor de verschillen in score op ambiance.

Tabel 2.3 Top-50 postcodegebieden ambiance, exclusief Amsterdam

Pos.	Postcode	Gemeente	Prov.	Inw. 2020	Positie totaal	Positie harmonie	Positie natuur
1	3512 Centrum-Oost	Utrecht	Ut	8560	865	2979	1587
2	9711 Binnenstad-Zuid	Groningen	Gr	9790	748	2864	2390
3	3511 Centrum-West	Utrecht	Ut	9185	1192	2997	1621
4	9712 Binnenstad-Noord	Groningen	Gr	10305	634	2805	2426
5	6811 Binnenstad	Arnhem	Ge	6120	2039	3011	245
6	3811 Binnenstad	Amersfoort	Ut	6945	233	2612	806
7	3012 Cool	Rotterdam	ZH	5665	3064	3133	3176
8	2011 Binnenstad	Haarlem	NH	13970	257	2773	567
9	8911 Binnenstad	Leeuwarden	Fr	5955	751	2578	2712
10	3581 Oudwijk	Utrecht	Ut	9815	313	2833	1223
11	6211 Statenkwartier	Maastricht	Li	12045	1039	2777	2781
12	1811 Binnenstad-West	Alkmaar	NH	5185	169	2444	630
13	8011 Binnenstad-Zuid	Zwolle	Ov	8100	394	2467	1489
14	6511 Centrum	Nijmegen	Ge	10430	1203	2846	2162
15	9724 Oosterpoortbuurt	Groningen	Gr	5055	307	2696	2125
16	3014 Oude Westen	Rotterdam	ZH	7910	3153	3203	3196
17	3513 Pijlswaerd	Utrecht	Ut	6845	2250	3038	2160
18	6221 Wyck	Maastricht	Li	9780	1127	2795	2822
19	5211 Centrum I	's-Hertogenbosch	NB	13150	372	2635	1596
20	3514 Tuinwijk Oost	Utrecht	Ut	7595	807	2921	1469
21	6821 Hazegrietje	Arnhem	Ge	5985	484	2822	61
22	9718 Schildersbuurt	Groningen	Gr	9570	658	2708	2332
23	9717 Oranjobuurt	Groningen	Gr	6590	505	2619	1702
24	2511 Uilebomen/Centrum	's-Gravenhage	ZH	4640	2925	3117	1405
25	3531 Kanaalstraat West	Utrecht	Ut	11570	2308	3044	2122
26	1621 Centrum	Hoorn	NH	5525	299	2332	2564
27	6828 Statenkwartier	Arnhem	Ge	12095	2533	3032	412
28	3015 Dijkzigt	Rotterdam	ZH	2420	3139	3177	3190
29	6512 Bottendaal	Nijmegen	Ge	5610	846	2757	2304
30	3572 Wittevrouwen	Utrecht	Ut	11635	499	2863	1058
31	2013 Leidsebuurt	Haarlem	NH	8335	232	2675	557
32	2512 Zuidwal	's-Gravenhage	ZH	14255	3079	3179	2165
33	3033 Provenierswijk	Rotterdam	ZH	4690	3087	3146	3185
34	5611 Centrum	Eindhoven	NB	13565	1587	2866	1605
35	2513 Kortenbos	's-Gravenhage	ZH	8035	2783	3097	1217
36	6214 Mariaberg	Maastricht	Li	4830	2499	2977	2790
37	3521 Croeselaan	Utrecht	Ut	6935	1543	2983	2012
38	1501 Transvaalbuurt	Zaanstad	NH	6505	1561	2982	2502
39	6521 Altrade	Nijmegen	Ge	6475	253	2537	1631
40	3013 C.S. Kwartier	Rotterdam	ZH	1030	2931	3089	3156
41	3011 Stadsdriehoek	Rotterdam	ZH	16980	2983	3086	3177
42	9725 Rivierenbuurt	Groningen	Gr	6175	268	2651	1732
43	5911 Venlo Centrum	Venlo	Li	5005	1925	2589	1480
44	4811 Breda City	Breda	NB	17105	1131	2678	1513
45	3061 Kralingen-West	Rotterdam	ZH	16070	3070	3134	3179
46	9715 Oost-Indischebuurt	Groningen	Gr	8440	1918	2973	1985
47	3515 Staatsliedenkwartier	Utrecht	Ut	6025	1432	2992	1286
48	3025 Bospolder	Rotterdam	ZH	7150	3188	3196	3203
49	6822 Klarenbeek	Arnhem	Ge	7225	2135	3018	147
50	1502 Rosmolenbuurt	Zaanstad	NH	8355	1954	3014	2566

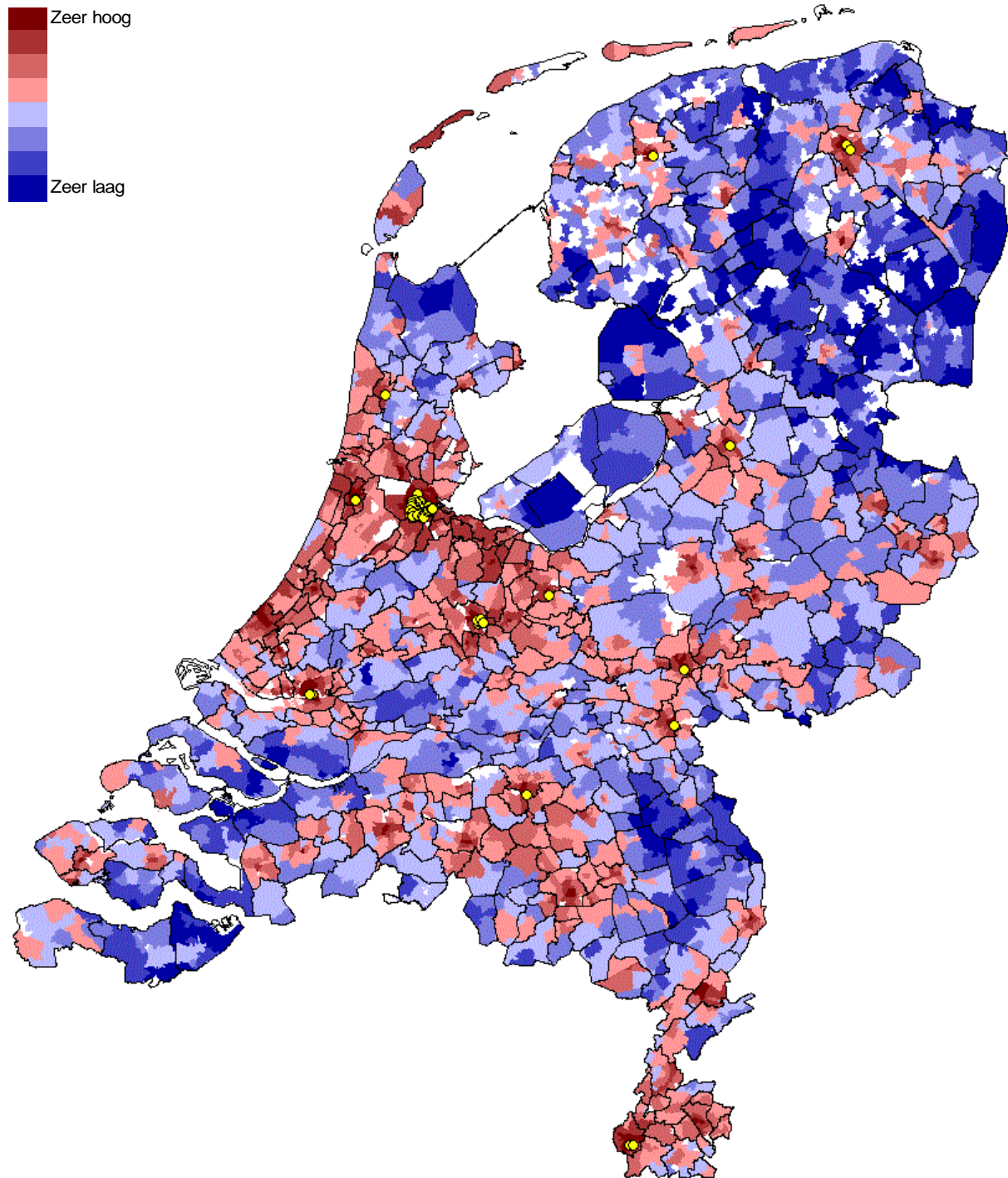
 Vier grote steden

 Overige kernsteden

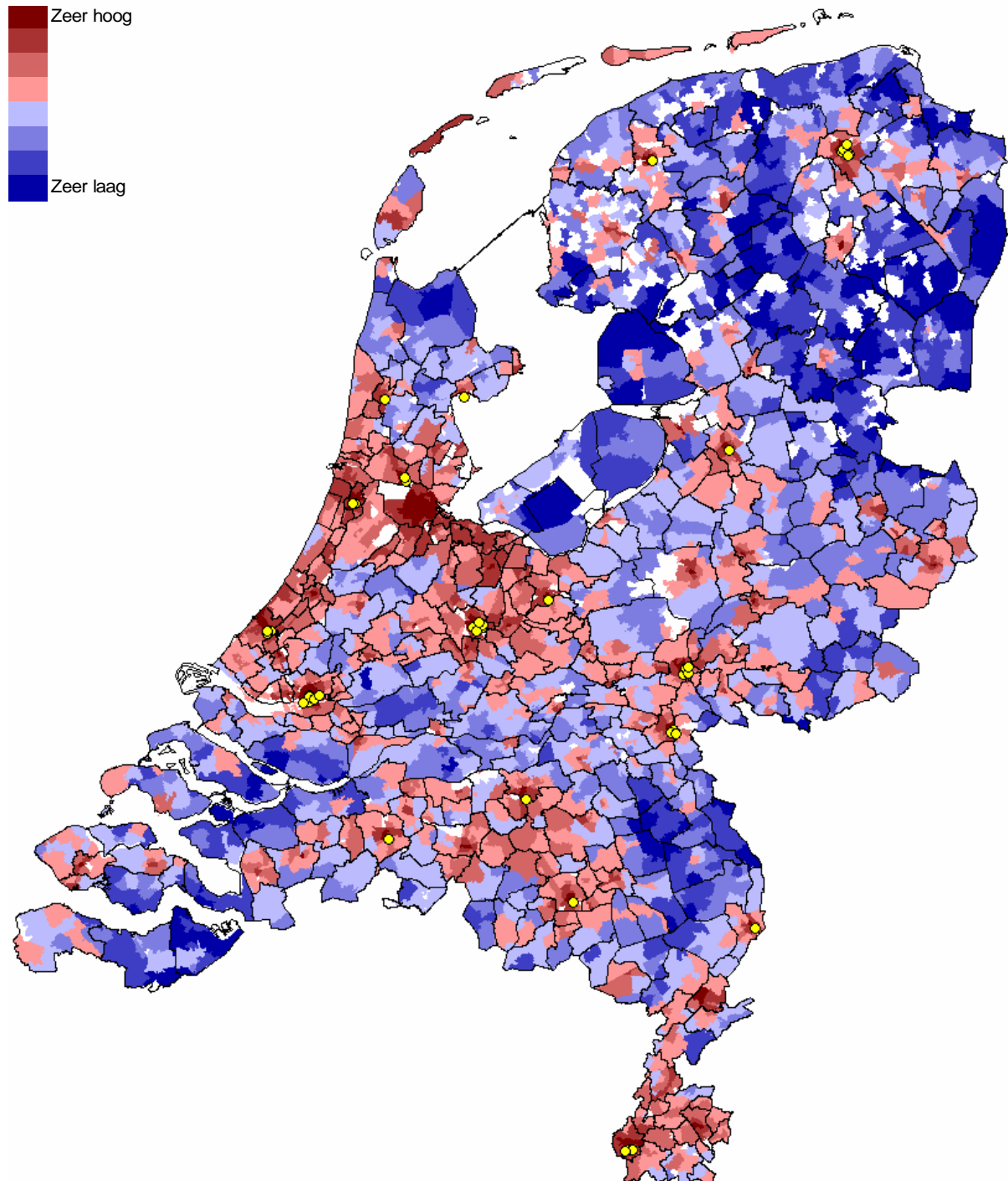
 Regionale kernen

 Suburbs G4

Figuur 2.3a Woon aantrekkelijkheid postcodegebieden ambiance, inclusief Amsterdam

Figuur 2.3b Woon aantrekkelijkheid postcodegebieden ambiance, exclusief Amsterdam

In de top-50 staan twintig postcodes uit de grote steden (exclusief Amsterdam) en 27 postcodes uit de overige kernsteden. De lijst wordt gecompliceerd door het Centrum van de regionale kern Hoorn en de postcodes Transvaalbuurt en Rosmolenbuurt in suburb Zaanstad (het centrum van Zaandam). Binnensteden/centra (te herkennen aan het feit dat ze eindigen op 11 of eventueel 12) zijn veelvuldig vertegenwoordigd in de top-50, vooral hoog in de lijst. Utrecht staat negen maal in de top-50 (waarvan vijf

maal in de top-20), Rotterdam acht maal en Groningen zeven maal. Op enige afstand worden zij gevolgd door Arnhem (vier maal) en Maastricht, Nijmegen en Den Haag (elk drie maal). Hierbij is het opvallend dat de hoogst scorende postcode uit Den Haag slechts tot positie 24 reikt (zelfs bij uitsluiten van Amsterdam). Postcodes uit gemeenten met een universiteit staan 31 maal in de top-50. Een grote studentenpopulatie, die veelal gepaard gaat met een groot aantal hoog opgeleiden in de bevolking omdat zij na afstuderen voor kortere of langere tijd 'blijven hangen' in de stad, levert veel draagvlak voor horeca en culturele voorzieningen. Dat draagt bij aan de score op ambiance. Ook voor kernsteden met een bevolking in de stad en in het regionale achterland met veel koopkrachtige vraag bestaat veel draagvlak voor hoogwaardige voorzieningen. De binnensteden van kernsteden als Arnhem, Amersfoort en Haarlem scoren daarom ook hoog.

Evenals bleek voor Amsterdam resulteert een hoge score op ambiance niet altijd in een (zeer) hoge positie op de totale ranglijst voor woonaantrekkelijkheid. Geen enkele postcode bereikt de top-100. Binnenstad-West in Alkmaar neemt de hoogste positie in (169), gevolgd door Leidsebuurt (Haarlem), Binnenstad (Amersfoort), Altrade (Nijmegen) en Binnenstad (Haarlem). Rotterdam levert van deze top-50 de laagste vier posities op de totale ranglijst, met Bospolder (plaats 3188) als laagst scorende, gevolgd door het Oude Westen, Dijkzicht en Provenierswijk. Blijkbaar wegen andere aspecten (met lage scores) van de woonaantrekkelijkheid daar zo zwaar door dat een lage totale woonaantrekkelijkheid resulteert, ondanks een hoge score op ambiance.

Bij de postcodes die zeer laag scoren op harmonie (bij de laagste 200 posities) gaat het vrijwel uitsluitend (twaalf van de dertien maal) om postcodes in de grote steden. De hoogste (of beter: 'minst lage') positie resulteert hier voor het Centrum van Hoorn (positie 2332), gevolgd door Binnenstad-West (Alkmaar), Binnenstad-Zuid (Zwolle), Altrade (Nijmegen) en Binnenstad (Leeuwarden).

In tabel 2.4 staat de top-30 naar ambiance voor postcodegebieden in de landelijke gemeenten. Uiteraard is sprake van een glijdende schaal wanneer een gemeente een 'regionale kern' is of een 'landelijke gemeente'. Daarvoor zijn de werkgelegenheidsfunctie en de voorzieningenfunctie, alsmede de omvang van de grootste kern in een gemeente bepalend. Zo haalden Meppel en Vlissingen bijvoorbeeld net niet het criterium om als regionale kern te fungeren en woont in Sneek minder dan de helft van de inwoners van de gemeente Súdwest-Fryslân. Gemeenten met meerdere postcodes in de top-30 zijn Súdwest-Fryslân (vijf maal; steeds Sneek), Wageningen (drie maal) en Meppel, Vlissingen en Vianen (alle twee maal). Opvallend is dat de Waddeneilanden ook vier maal in de top-30 staan. Dat is te danken aan de toeristische functie, waardoor er per hoofd van de bevolking veel cafés en restaurants zijn en soms ook culturele instellingen zoals musea of theaters: steden nemen geen volledige monopoliepositie in wat betreft 'ambiance'. Twee provincies leveren de helft van de top-30 noteringen, namelijk Fryslân (negen maal) en Gelderland (zes maal).

Vijf van de top-30 postcodes staan bij de bovenste 300 in de totale ranglijst, met Driebergen-Noord (plaats 59) en Driebergen-Zuid (plaats 143) op plaats één en twee, gevolgd door het Centrum, Zwetteplan en Spierkhem in Sneek. Lage posities op de totale ranglijst resulteren in het algemeen niet. Twee Vlissingse postcodes Kouderkerseweg (1993) en Oude Stad en eiland (1567) scoren het laagst, gevolgd door Buitenvijken Noord (Wageningen), Watertoren (Meppel) en Centrum (Winterswijk).

De top-5 naar scores op harmonie bestaat binnen deze top-30 uit de vier postcodes op de Waddeneilanden (met Nes op Ameland als hoogst scorende; op plaats 166), aangevuld met De Spiker in Harlingen. Postcodes in Vlissingen en Wageningen scoren laag op harmonie.

Hoewel geen zeer hoge scores resulteren voor 'natuur' staan de postcodes uit landelijke gemeenten met een hoge score op ambiance dertien maal in de top-1000, met als top-5 Driebergen-Noord (op 142), Westvijken (Steenwijkerland), Driebergen-Zuid, Buitenvijken Oost (Wageningen) en West-Terschelling. Duidelijk benedengemiddelde scores op natuur resulteren zelden voor deze top-30: slechts voor Omgeving Leeuwarderweg (Sneek) en, vooral, De Spiker (Harlingen) is daar sprake van.

Tabel 2.4 Top-30 postcodegebieden ambiance, landelijke gemeenten

Pos.	Postcode	Gemeente	Prov	Inw. 2020	Positie totaal	Positie harmonie	Positie natuur
1	7941 Meppel Centrum	Meppel	Dr	6145	302	1984	1065
2	4381 Oude Stad En Eiland	Vlissingen	Ze	7285	1567	2432	2045
3	9671 Winschoten-Centrum	Oldambt	Gr	4150	642	2024	1718
4	6701 Oude Stad (Binnenstad)	Wageningen	Ge	3660	793	2329	984
5	8601 Sneek Centrum	Súdwest-Fryslân	Fr	3200	160	1482	1997
6	8899 Oost-Vlieland	Vlieland	Fr	1155	1144	578	381
7	8605 Sneek Omg. Leeuwarderweg	Súdwest-Fryslân	Fr	2140	332	1662	2550
8	1601 Havenbuurt	Enkhuizen	NH	7440	1412	1783	2256
9	8606 Sneek Sperkhem	Súdwest-Fryslân	Fr	2765	295	1425	2096
10	6981 Binnen De Oude Gracht	Doesburg	Ge	4585	1157	2187	770
11	1791 Den Burg	Texel	NH	7050	1076	738	450
12	4382 Koudekerkseweg	Vlissingen	Ze	8220	1993	2526	1710
13	6707 Buitenwijken Noord	Wageningen	Ge	5060	1520	2584	867
14	4132 Vianen Oude stad	Vijfheerenlanden	Ut	4765	318	2072	1470
15	8603 Zwetteplan	Súdwest-Fryslân	Fr	4765	170	1159	2040
16	5281 Boxtel-Centrum	Boxtel	NB	7025	364	1938	731
17	7942 Watertoren	Meppel	Dr	5360	1444	2243	1006
18	8861 De Spiker	Harlingen	Fr	6450	678	1132	2945
19	4101 Noordoostelijke Buitenwijken	Culemborg	Ge	7565	871	2191	1305
20	3971 Driebergen-Noord	Utrechtse Heuvelrug	Ut	8015	59	1645	142
21	7101 Centrum	Winterswijk	Ge	12180	1422	1474	1431
22	8331 Westwijken e.o.	Steenwijkerland	Ov	10370	722	1725	219
23	9163 Nes	Ameland	Fr	1235	326	166	366
24	5282 Boxtel-Noord	Boxtel	NB	6705	746	2249	618
25	4131 Vianen De Hagen	Vijfheerenlanden	Ut	4220	1301	2470	1965
26	3972 Driebergen-Zuid	Utrechtse Heuvelrug	Ut	10860	143	1889	261
27	8602 Sneek Noorderhoek	Súdwest-Fryslân	Fr	4805	720	1634	2200
28	4941 Raamsdonksveer	Geertruidenberg	NB	8745	592	1747	2156
29	6703 Buitenwijken Oost	Wageningen	Ge	2795	616	1934	274
30	8881 West-Terschelling	Terschelling	Fr	2570	1087	261	312

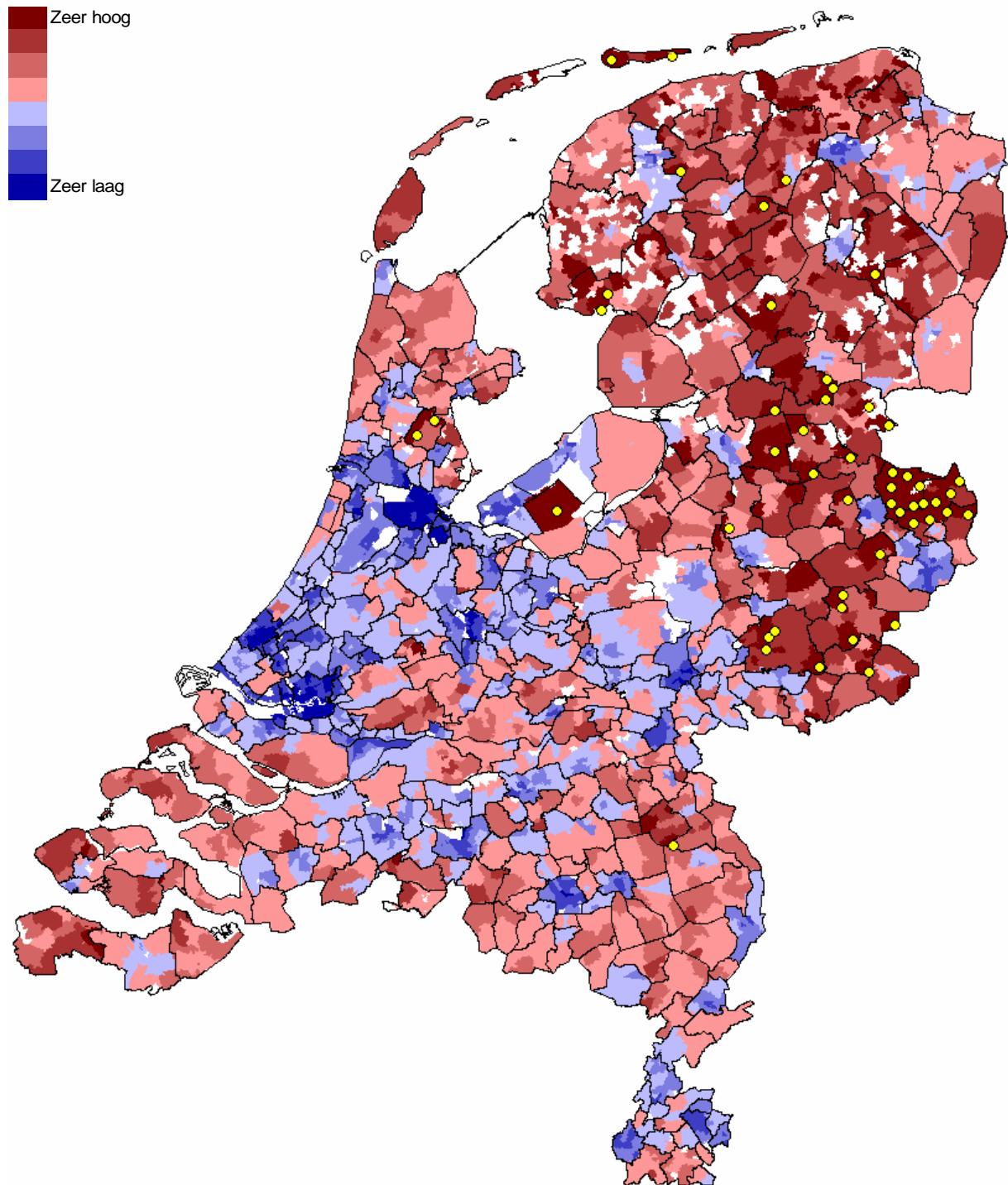
Toppers naar harmonie

In tabel 2.5 staat de top-50 van postcodes naar hun score op 'harmonie' en in figuur 2.4 de kaart. Zoals al eerder aangegeven zijn postcodes met minder dan 500 inwoners uitgesloten. Bij een ondergrens van 200 inwoners, zoals in *Elsevier Weekblad*, staat Echten (gemeente De Wolden) op 1, Mander (gemeente Tubbergen) op 2 en staat Manderveen pas op nummer 3. Zoals mocht worden verwacht staan er veel postcodes uit landelijke gemeenten in de top-50, namelijk 37. Daarnaast staan er dertien suburbs in de top-50, waaronder twee uit Beemster, een suburbane gemeente van Amsterdam. Overijssel levert maar liefst de helft van de top-50 noteringen, waarvan vijftien bij de top-19. Het oostelijk deel van Overijssel (vooral Twente) levert 22 top-50 noteringen. Verder zijn sterk vertegenwoordigd Gelderland (negen maal; in alle gevallen postcodes uit de Achterhoek), Friesland (zes maal) en Drenthe (vijf maal). De Randstad is niet vertegenwoordigd. Binnen Overijssel draagt vooral Twente veel bij. Tubbergen (acht maal) en Dinkelland (zes gemeenten) zijn de hofleveranciers onder de gemeenten, met gezamenlijk zelfs acht maal een plaats in de top-11. Minstens drie maal vertegenwoordigd in de top-50 zijn daarnaast Berkelland en Bronckhorst (beide vier maal) en De Wolden en Ommen (beide drie maal). Vooral postcodes in het Oosten en in wat mindere mate het Noorden van Nederland kennen dus vaak een hoge score op harmonie.

Tabel 2.5 Top-50 postcodegebieden harmonie

Pos.	Postcode	Gemeente	Prov.	Type gemeente	Inw. 2020	Positie totaal	Positie harmonie	Positie natuur
1	7664 Manderveen	Tubbergen	Ov	land. gemeenten	620	2587	3130	2258
2	7636 Agelo	Dinkelland	Ov	overige suburbs	570	691	2594	1007
3	7666 Fleringen	Tubbergen	Ov	land. gemeenten	895	1360	2819	2210
4	9164 Buren	Ameland	Fr	land. gemeenten	750	550	1629	108
5	7925 Linde	De Wolden	Dr	land. gemeenten	575	2541	3161	1128
6	7645 Hooge-Hexel (Kern)	Wierden	Ov	land. gemeenten	1065	1201	3025	1197
7	7679 Langeveen (Kern)	Tubbergen	Ov	land. gemeenten	1290	2217	3139	2239
8	7667 Reutum (Kern)	Tubbergen	Ov	land. gemeenten	1230	1281	2798	2179
9	7634 Tilligte (Kern)	Dinkelland	Ov	overige suburbs	765	1555	2727	1952
10	7596 Rossum	Dinkelland	Ov	overige suburbs	2330	749	2566	1627
11	7615 Harbrinkhoek (Kern)	Tubbergen	Ov	land. gemeenten	1605	575	2674	1606
12	7738 Witharen (Kern)	Ommen	Ov	land. gemeenten	605	2411	3095	987
13	7715 Punthorst	Staphorst	Ov	land. gemeenten	950	2080	2843	1419
14	1463 Noordbeemster	Beemster	NH	suburbs G4	620	491	2262	3089
15	7597 Saasveld	Dinkelland	Ov	overige suburbs	1680	707	2658	1758
16	7678 Geesteren (Kern)	Tubbergen	Ov	land. gemeenten	4320	1165	2830	1894
17	7635 Lattrop (Kern)	Dinkelland	Ov	overige suburbs	995	2450	2920	2554
18	7025 Halle	Bronckhorst	Ge	land. gemeenten	2255	1771	2890	2354
19	7661 Vasse (Kern)	Tubbergen	Ov	land. gemeenten	975	2035	2857	1874
20	9444 Grolloo	Aa en Hunze	Dr	land. gemeenten	755	1454	3128	502
21	3897 Middengebied	Zeewolde	Fl	land. gemeenten	1455	2579	3197	809
22	7665 Albergen (Kern)	Tubbergen	Ov	land. gemeenten	3575	797	2700	2201
23	7275 Gelselaar	Berkelland	Ge	land. gemeenten	630	1751	2693	2204
24	7983 Wapse	Westerveld	Dr	land. gemeenten	650	2505	3202	608
25	7926 Kerkenveld	De Wolden	Dr	land. gemeenten	950	2632	3165	996
26	7495 Deldenerbroek	Hof van Twente	Ov	overige suburbs	1870	697	2630	1622
27	7227 Toldijk	Bronckhorst	Ge	land. gemeenten	885	692	2602	1861
28	7784 Ane Dorp	Hardenberg	Ov	land. gemeenten	555	2465	3043	1942
29	9248 Siegerswoude	Opsterland	Fr	land. gemeenten	835	2271	3156	1067
30	8196 Welsum e.o.	Olst-Wijhe	Ov	land. gemeenten	615	670	2226	2107
31	8148 Lemele (Kern)	Ommen	Ov	land. gemeenten	1355	1664	2601	1697
32	7791 Radewijk	Hardenberg	Ov	land. gemeenten	615	3069	3170	2684
33	9365 Niebert	Westerkwartier	Gr	overige suburbs	655	1024	2959	1466
34	7722 Dalfsen - Rondweg	Dalfsen	Ov	overige suburbs	7445	783	2372	1619
35	7156 Beltrum	Berkelland	Ge	land. gemeenten	2835	2374	2888	2561
36	7274 Geesteren	Berkelland	Ge	land. gemeenten	1325	1511	2412	1858
37	7234 Wichmond	Bronckhorst	Ge	land. gemeenten	640	301	1946	1432
38	8566 Nijemirdum	Fryske Marren	Fr	land. gemeenten	540	2903	3102	2282
39	1464 Westbeemster	Beemster	NH	suburbs G4	775	452	2179	3041
40	7927 Alteveer	De Wolden	Dr	land. gemeenten	730	2301	3103	817
41	9161 Hollum	Ameland	Fr	land. gemeenten	1275	274	1065	438
42	7588 Beuningen (Kern)	Losser	Ov	overige suburbs	950	698	2290	885
43	9265 Suawoude	Tytsjerksteradiel	Fr	overige suburbs	635	1636	3031	2271
44	7223 Baak	Bronckhorst	Ge	land. gemeenten	1085	507	2215	1512
45	8563 Wijckel	Fryske Marren	Fr	land. gemeenten	620	1732	2476	1853
46	7157 Rekken	Berkelland	Ge	land. gemeenten	1335	2404	3034	1879
47	5843 Westerbeek	Sint Anthonis	NB	land. gemeenten	670	2329	3179	2457
48	7685 Beerzerveld (Kern)	Ommen	Ov	land. gemeenten	1045	2282	3123	2176
49	7595 Weerselo	Dinkelland	Ov	overige suburbs	3020	681	2491	2049
50	7134 Buurt Om Vragender	Oost Gelre	Ge	land. gemeenten	1130	2155	2822	1283

Figuur 2.4 Woon aantrekkelijkheid postcodegebieden harmonie

Postcodes met een hoge score op harmonie scoren veelal niet hoog op ambiance. Achttien maal behoren zij tot de 200 postcodes met de laagste score op ambiance. De hoogste score resulteert voor Hollum op Ameland (plaats 1065, dankzij het toerisme), gevolgd door Buren (ook op Ameland), Wichmond (Berkelland), Westbeemster en Baak in Bronckhorst (plaats 2215). De lage scores op ambiance dempen

veelal de totaalscore. De top-5 onder de postcodes die in de top-50 voor harmonie staan, bestaat uit Hollum (plaats 274), Wichmond, Westbeemster, Noordbeemster en Baak. Vier van deze postcodes staan ook in de top-5 wat betreft ambiance (althans van de gemeenten uit tabel 2.5). Zeer lage posities op de ranglijst voor de totale woonaantrekkelijkheid komen niet vaak voor. De laagste positie resulteert voor Radewijk uit Hardenberg (plaats 3069), gevolgd door Nijemirdum (De Fryske Marren), Kerkenveld (De Wolden), Manderveen en Middengebied (Zeewolde).

De toppers op het gebied van harmonie nemen in het algemeen geen zeer hoge posities in op de ranglijst voor natuur. Slechts negen maal resulteert een positie in de top-1000, met Buren (gemeente Ameland) binnen deze top-50 als duidelijke koploper (op plaats 108), op gepaste afstand gevolgd door Hollum (ook op Ameland), Grolloo (Aa en Hunze) en Wapse (Westerveld). Noordbeemster en Westbeemster nemen zeer bescheiden posities in op die ranglijst.

In tabel 2.6 staat ter illustratie nog de top-30 op harmonie van postcodes uit kernsteden.

Tabel 2.6 Top-30 postcodegebieden harmonie in 28 kernsteden

Pos.	Postcode	Gemeente	Prov.	Inw. 2020	Positie totaal	Positie harmonie	Positie natuur
1	9479 Noordlaren	Groningen	Gr	545	107	2362	367
2	9797 Thesinge	Groningen	Gr	555	979	2511	2284
3	9755 Onnen	Groningen	Gr	720	63	1990	236
4	9756 Haren Glimmen	Groningen	Gr	1335	20	1780	273
5	9792 Ten Post	Groningen	Gr	780	1899	2615	2615
6	9791 Ten Boer	Groningen	Gr	4670	537	1935	1827
7	9751 Haren-Oost	Groningen	Gr	7375	5	607	285
8	9752 Haren-West	Groningen	Gr	5320	3	532	280
9	7341 Agr. Gebied Beemte En Broekland	Apeldoorn	Ge	1045	1449	2662	536
10	1842 Oterleek	Alkmaar	NH	635	1541	2271	1282
11	8034 Langenholte	Zwolle	Ov	735	411	1363	702
12	8927 Blitsaerd	Leeuwarden	Fr	835	708	1476	2120
13	7554 Industrieterrein Zuid Ii	Hengelo	Ov	1495	1723	2543	1750
14	9753 Haren Oosterhaar	Groningen	Gr	5200	25	1059	399
15	1843 Grootschermer	Alkmaar	NH	695	1487	1802	2610
16	3888 Bosgebied Meerveld	Apeldoorn	Ge	3255	1857	2557	375
17	9024 Weidum	Leeuwarden	Fr	555	1658	1999	3091
18	8026 Herfte	Zwolle	Ov	965	1514	2015	1507
19	7345 Agrarisch Gebied Wiesel	Apeldoorn	Ge	2185	529	1479	117
20	7381 De Hooilanden	Apeldoorn	Ge	1755	1017	2258	243
21	9022 Mantgum	Leeuwarden	Fr	1155	2091	1458	3155
22	9089 Wijtgaard	Leeuwarden	Fr	570	1985	2122	3139
23	7313 Park Berg En Bos	Apeldoorn	Ge	2250	81	725	31
24	9008 Roordahuizum	Leeuwarden	Fr	1095	2384	2489	3131
25	7364 Agr. gebied Lieren En Oosterhuizen	Apeldoorn	Ge	1220	936	2255	217
26	8939 Teerns	Leeuwarden	Fr	5670	1148	1774	2119
27	5381 Vinkel En Buitengebied Noord	's-Hertogenbosch	NB	600	2030	2561	2605
28	1484 West-Graftdijk	Alkmaar	NH	895	928	1374	2606
29	1486 West-Graftdijk	Alkmaar	NH	755	2003	2213	2608
30	9003 Wartena	Leeuwarden	Fr	900	2551	2622	2904

De eerste acht posities worden ingenomen door Groningen. Dat lijkt verrassend, maar een nadere beschouwing leert dat het zeven maal om postcodes uit Haren gaat en twee maal om postcodes uit Ten Boer. Slechts vier van de 28 kernsteden zijn verantwoordelijk voor 26 van de top-30 posities, namelijk Groningen (negen maal), Leeuwarden (zeven maal), Apeldoorn (zes maal) en Alkmaar (vier maal). Evenals voor Groningen zijn na een gemeentelijke herindeling toegevoegde dorpen daar verantwoordelijk voor in Leeuwarden en Alkmaar, terwijl de gemeente Apeldoorn van oudsher al voor een omvangrijk deel uit landelijk gebied bestaat. In de helft van de dertig gevallen gaat het ook om postcodes met een vrij klein aantal inwoners (minder dan duizend).

Maar liefst zes maal wordt een positie in de top-100 van de totale woonaantrekkelijkheid ingenomen (waarvan vijf maal door Haren/Groningen en één maal door Apeldoorn). Zeer lage posities op de ranglijst komen veelal niet voor, enigszins met uitzondering dorpen aan de zuidzijde van de gemeente Leeuwarden (Wartena, Roordahuizum, Mantgum).

Op ambiance resulteren hoofdzakelijk benedengemiddelde scores (twintig van de dertig). Uitzonderingen met een wat hogere score op ambiance zijn de kern Haren (West op 532 en Oost op 607) en de villawijk Park Berg en Bos in Apeldoorn (tegen de Veluwe aan). Die laatstgenoemde postcode scoort dan ook zeer hoog op natuur. Top-100 posities worden verder niet ingenomen, maar wel staan tien andere postcodegebieden in de top-500 (zes maal Haren/Groningen en vier maal Apeldoorn). De voer postcodes uit deze top-30 met de laagste scores op natuur liggen alle in het zuidelijk deel van Leeuwarden.

Toppers naar natuur

Postcodes uit Bloemendaal nemen de posities één, twee en vier in op de ranglijst voor natuur (zie tabel 2.7 en de kaart in figuur 2.5). De gemeente staat verder nog één keer in de top-50. Ook Wassenaar en Arnhem staan vier maal in de top-50, Huizen zes maal en Bergen (NH) zelfs zeven maal. Noord-Holland staat maar liefst 26 maal in de top-50, Zuid-Holland zes maal en Zeeland drie maal. Dat betreft vooral kustgemeenten. Uit figuur 2.5 blijkt ook dat de Gooi- en Vechtstreek sterk is vertegenwoordigd. Flevoland levert overigens ook vijf postcodes in de top-50. Deze jonge provincie is erin geslaagd een aantrekkelijke natuurlijke omgeving te creëren. Gelderland staat maar liefst negen maal in de top-50, waarbij de regio Arnhem acht maal is vertegenwoordigd. Kortom, er zijn drie gebieden met zeer hoge scores op natuur, namelijk de Hollandse/Zeeuwse kust, het Gooi/Flevoland en de regio Arnhem. Overigens zijn er ook elders in Nederland gebieden met een fraaie natuurlijke omgeving, zoals de Waddeneilanden, delen van Drente, de Veluwe en Midden-Brabant/De Kempen. Suburbane gemeenten staan maar liefst 39 maal in de top-50, waaronder zestien G4-suburbs (waarvan twaalf uit stadsgewest Amsterdam en vier uit stadsgewest Den Haag). Van de vijf postcodes uit de kernsteden komen er vier uit Arnhem en één uit Apeldoorn. Bij de vier landelijke gemeenten gaat het drie maal om Zeeuwse postcodes langs de kust.

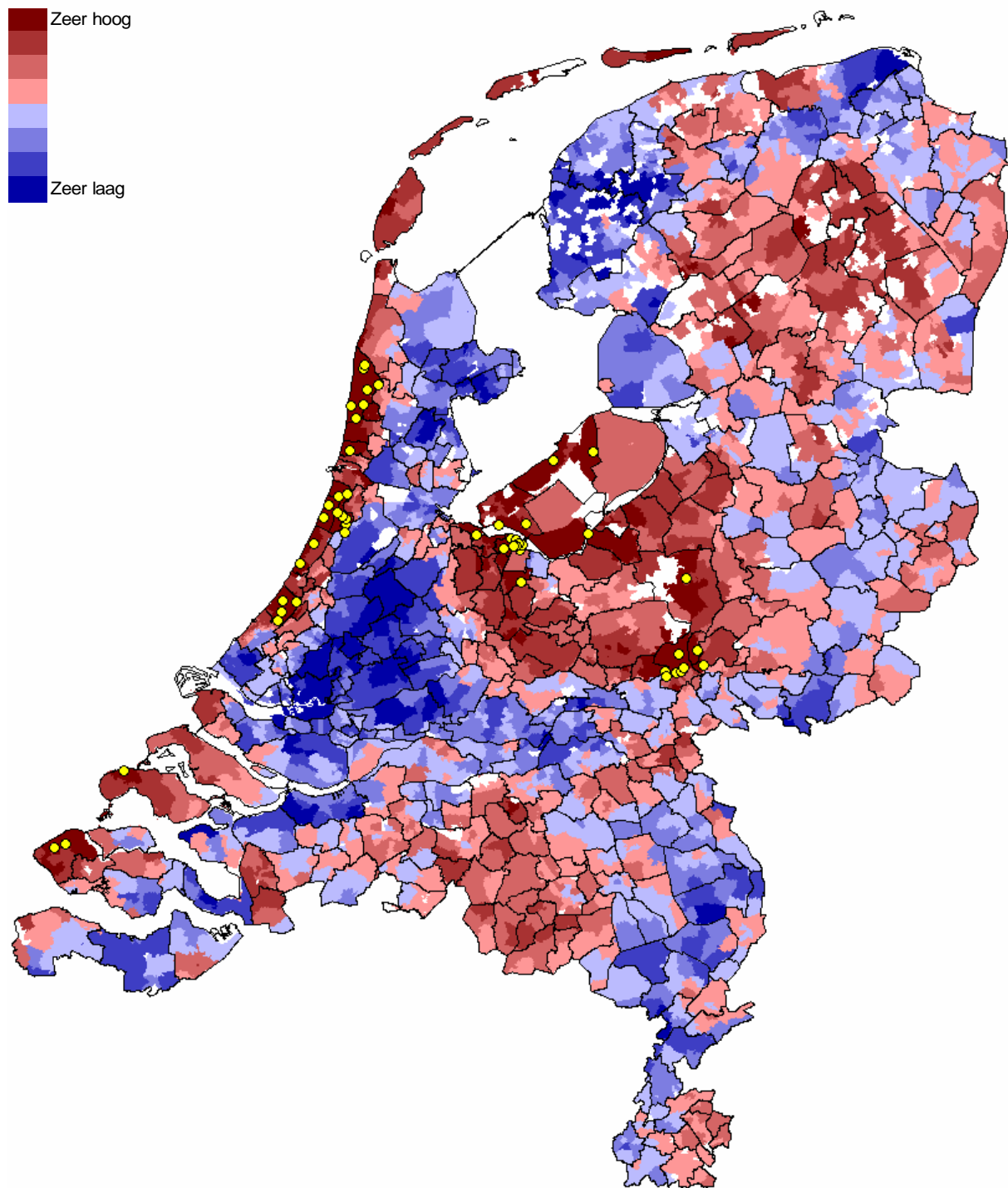
Postcodes uit de top-50 voor de rubriek natuur nemen ook vaak hoge scores in binnen de ranglijst voor de totale woonaantrekkelijkheid. Veertien maal staan zij in de top-30 en exact de helft staat in de top-100. Ook lage posities op de totale ranglijst komen overigens voor. Dat geldt onder andere voor enkele postcodes uit Flevoland.

Zowel op ambiance als op harmonie komen zeer hoge of zeer lage posities niet voor. Van de top-50 voor de rubriek natuur neemt Gulden Bodem uit Arnhem duidelijk de hoogste positie op ambiance in (plaats 90), gevolgd door twee andere postcodes uit die regio (Velp-Noord en Het Dorp/Mariëndaal). Ook hier zijn het postcodes uit Flevoland die laag scoren op de totale ranglijst (Zeewolde-Zuid, Haven in Lelystad, het Landelijk Gebied Lelystad en Almere-Hout). Op harmonie scoren de Veerse postcodes Randduin en Domburg duidelijk het hoogst van de top-50 voor natuur. Vrij lage scores op harmonie zijn er voor diverse postcodes uit Huizen en kernstad Arnhem.

Tabel 2.7 Top-50 postcodegebieden natuur

Pos.	Postcode	Gemeente	Prov.	Type gemeente	Inw. 2020	Positie totaal	Positie ambiance	Positie harmonie
1	2061 Kern Bloemendaal	Bloemendaal	NH	suburbs G4	6675	7	465	1377
2	2051 Oeverveen	Bloemendaal	NH	suburbs G4	4560	1	349	1310
3	6891 Kern Rozendaal	Rozendaal	Ge	overige suburbs	1695	16	953	858
4	2111 Aerdenhout	Bloemendaal	NH	suburbs G4	4825	8	935	904
5	4325 Renesse	Schouwen-D.	Ze	land. gemeenten	1480	2203	1216	992
6	2244 Nieuw-Wassenaar	Wassenaar	ZH	suburbs G4	1995	44	1427	1064
7	6861 Oosterbeek-Noord	Renkum	Ge	overige suburbs	5665	32	600	1509
8	1861 Bergen-West	Bergen (NH.)	NH	overige suburbs	6385	28	552	969
9	6813 Het Dorp/Mariëndaal	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	4465	447	305	2457
10	1934 Slotplan	Bergen (NH.)	NH	overige suburbs	3670	88	1359	1006
11	4356 Randduin	Veere	Ze	land. gemeenten	2495	396	1535	195
12	2243 Drie Papegaaien	Wassenaar	ZH	suburbs G4	2925	26	1235	709
13	6815 Alteveer-Cranevelt	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	3305	433	453	2506
14	2116 Bentveld	Zandvoort	NH	suburbs G4	1035	235	1310	1613
15	4357 Domburg	Veere	Ze	land. gemeenten	1490	297	959	237
16	6816 N.O. V.Schaarsbergen	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	2340	1687	1172	2406
17	1871 Catrijp	Bergen (NH.)	NH	overige suburbs	4655	323	1673	692
18	1272 Huizen-Zuidwest	Huizen	NH	overige suburbs	6305	29	904	1599
19	6862 Oosterbeek-Zuid	Renkum	Ge	overige suburbs	5665	30	448	1514
20	1873 Landelijk Gebied	Bergen (NH.)	NH	overige suburbs	1465	347	1537	745
21	6814 Gulden Bodem	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	6210	401	90	2605
22	6881 Velp-Noord	Rheden	Ge	overige suburbs	7440	48	290	1911
23	2242 Rijksdorp/Duinrell	Wassenaar	ZH	suburbs G4	9145	21	491	1705
24	2241 Zijlwatering En Haven	Wassenaar	ZH	suburbs G4	10165	89	947	1909
25	1261 Kern Blaricum	Blaricum	NH	overige suburbs	10645	14	1058	1208
26	2204 De Noord	Noordwijk	ZH	overige suburbs	830	583	2027	1138
27	1399 Muiderberg	Gooise Meren	NH	suburbs G4	3070	70	1069	2014
28	3743 Centrum/Baarnse Bos	Baarn	Ut	overige suburbs	4625	12	359	1715
29	1271 Havengebied	Huizen	NH	overige suburbs	7880	92	487	2181
30	1862 Zanegeest	Bergen (NH.)	NH	overige suburbs	6185	100	886	1279
31	7313 Park Berg En Bos	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	2250	81	725	1414
32	2121 Kern Bennebroek	Bloemendaal	NH	suburbs G4	5335	22	795	1502
33	2106 Dichters- En Vogelbuurt	Heemstede	NH	suburbs G4	3130	4	331	1394
34	1343 Almere-Hout	Almere	Fl	suburbs G4	1245	2455	3033	1739
35	1273 Huizermaat West En Zuid	Huizen	NH	overige suburbs	8900	334	896	2285
36	1359 Land. Geb. Almere-Haven	Almere	Fl	suburbs G4	2135	1499	2112	2372
37	1276 Stad- En Lande	Huizen	NH	overige suburbs	7500	377	853	2320
38	1275 Bijvanck	Huizen	NH	overige suburbs	2025	174	772	2303
39	1969 Duingebied	Heemskerk	NH	overige suburbs	1170	224	1313	1375
40	1262 Bijvanck	Blaricum	NH	overige suburbs	890	60	1668	1262
41	8244 Haven 1	Lelystad	Fl	regionale kernen	4175	2111	2774	1958
42	3892 Zeewolde-Zuid	Zeewolde	Fl	land. gemeenten	5340	754	2613	1395
43	1935 Egmond-Binnen	Bergen (NH.)	NH	overige suburbs	2590	95	1497	775
44	2202 Villawijk Zuid	Noordwijk	ZH	overige suburbs	7960	195	797	1840
45	2105 Rivierenbuurt	Heemstede	NH	suburbs G4	3865	23	548	1540
46	8219 Landelijk Gebied Lelystad	Lelystad	Fl	regionale kernen	2925	1955	2854	1655
47	1274 Bovenmaten	Huizen	NH	overige suburbs	6555	555	1286	2340
48	1931 Egmond Aan Zee	Bergen (NH.)	NH	overige suburbs	4560	214	1432	1339
49	2041 Stationsbuurt	Zandvoort	NH	suburbs G4	7720	1270	850	2602
50	2042 Zandvoort Oude Kern	Zandvoort	NH	suburbs G4	8365	480	642	2381

Figuur 2.5 Woon aantrekkelijkheid postcodegebied natuur

In tabel 2.8 staat de top-30 op natuur voor kernsteden. Deze ranglijst wordt vrijwel geheel overheerst door Arnhem (tien maal, waaronder acht maal in de top-10; slechts één van deze tien postcodes ligt in Arnhem-Zuid) en Apeldoorn (zeventien maal). Vooral de ligging aan de rand van de Veluwe speelt hier een belangrijke rol.

Tabel 2.8 Top-30 postcodegebieden natuur in 28 kernsteden

Pos.	Postcode	Gemeente	Prov.	Type gemeente	Inw. 2020	Positie totaal	Positie ambiance	Positie harmonie
1	6813 Het Dorp/Mariëndaal	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	4465	447	305	2457
2	6815 Alteveer-Cranevelt	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	3305	433	453	2506
3	6816 NO van Schaarsbergen	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	2340	1687	1172	2406
4	6814 Gulden Bodem	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	6210	401	90	2605
5	7313 Park Berg En Bos	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	2250	81	725	1414
6	6824 Angerenstein	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	10145	963	225	2711
7	6812 Klingelbeek	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	2760	1396	289	2647
8	6821 Hazegrietje	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	5985	484	50	2822
9	7339 Bosgebied Ugchelen	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	6220	316	1344	1768
10	6823 Geitenkamp	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	6905	2041	254	2928
11	7361 Bosgebied Beekbergen	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	4955	828	2013	1731
12	7315 Loolaan-Noord	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	4940	215	322	1992
13	7345 Agr. Gebied Wiesel	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	2185	529	1479	1278
14	7329 Matengaarde	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	2740	1130	1328	2306
15	7316 Kerschoten - Parken	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	6185	378	405	2144
16	7333 Malkenschoten	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	6620	940	933	2454
17	7314 Sprengbos	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	6605	177	394	1933
18	7327 Matenveld	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	5775	1492	1712	2256
19	7335 Westenenk	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	6490	704	812	2325
20	7334 Winkewijert	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	2095	569	1020	2229
21	6822 Klarenbeek E.O.	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	7225	2135	82	3018
22	7312 Orden	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	10865	750	776	2296
23	7326 Matendonk	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	9890	1234	1681	2203
24	1217 Villaparken	Hilversum	NH	Ov. kernsteden	7610	153	303	2302
25	6836 Rijkerswoerd	Arnhem	Ge	Ov. kernsteden	11990	2470	1430	2765
26	7332 Kayersmolen-Midden	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	690	1596	748	2546
27	2597 Oostduinen	's-Gravenhage	ZH	grote steden	8610	1102	426	2738
28	2015 Ramplaankwartier	Haarlem	NH	Ov. kernsteden	5770	178	261	2379
29	7328 Matendreef	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	7315	1103	1036	2405
30	7364 Agr. Gebied Lieren	Apeldoorn	Ge	Ov. kernsteden	1220	936	2255	1458

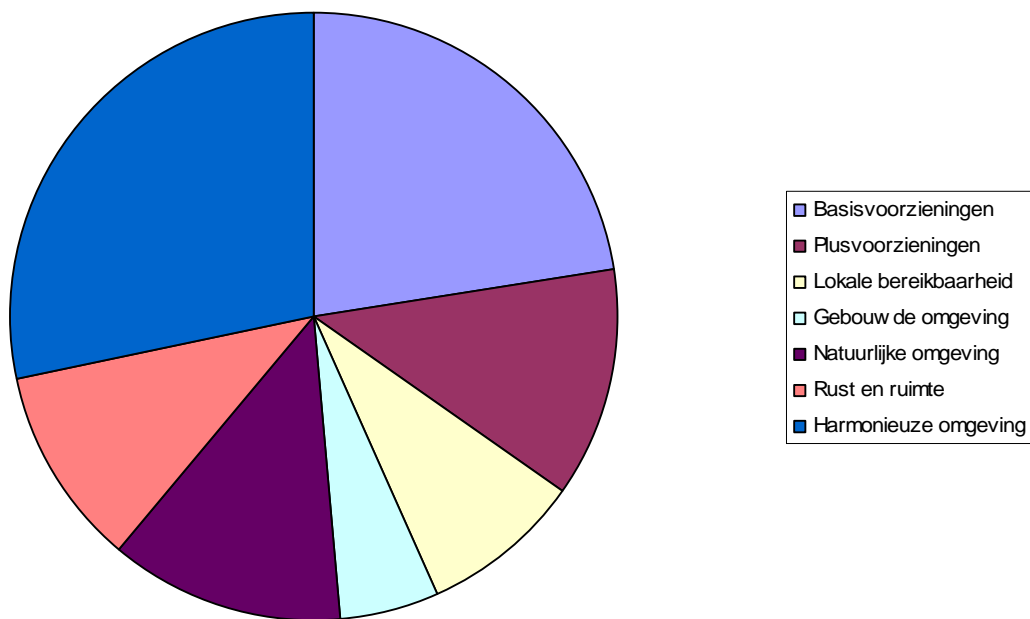
Bijlage I Gegevens en methodiek

De scores voor de woonaantrekkelijkheid van gemeenten en buurten worden bepaald aan de hand van een groot aantal indicatoren, die hoofdzakelijk gemeten zijn (registratiegegevens) en gedeeltelijk zijn ontleend aan een grote enquête van het CBS (de zogenaamde WOON-enquête). Om de verschillende indicatoren te 'wegen' naar hun relatief belang is gebruik gemaakt van een grootschalige enquête. Eerst wordt hier ingegaan op het bepalen van de gewichten (paragraaf I.1), vervolgens op de keuze en berekening van de indicatoren (paragraaf I.2).

I.1 Gewichten

Door Bureau Louter is een grote enquête gehouden, waaraan 6.700 mensen ('de respondenten') hebben deelgenomen. Een belangrijke reden voor het houden van de enquête was het vaststellen van het relatief belang van de verschillende aspecten die de woonaantrekkelijkheid bepalen. In figuur I.1 staan de 'gewichten' op het niveau van zeven rubrieken. Dan blijkt dat vooral de mate waarin sprake is van een 'harmonieuze omgeving' en de basisvoorzieningen een hoog gewicht hebben.

Figuur I.1 Gewichten rubrieken volgens 'gemiddelde Nederlander'

De 7 rubrieken zijn verder onderverdeeld naar achttien kenmerken en 34 indicatoren (zie tabel I.1, later in deze bijlage).

I.2 Indicatoren woonaantrekkelijkheid

Om na te gaan waar in Nederland de woonaantrekkelijkheid het hoogst is, zijn de 355 gemeenten vergeleken voor zeven rubrieken, alle opgebouwd uit één of meer kenmerken, die vervolgens weer bestaan uit één of meer indicatoren. Die indicatoren zijn op hun beurt weer opgebouwd uit één of meer gemeten subindicatoren. De gegevens zijn zo actueel mogelijk en afkomstig van diverse bronnen. Bij vrijwel alle gebruikte indicatoren heeft door Bureau Louter een bewerking van basisgegevens plaatsgevonden.

Bij diverse kenmerken is bepaald wat de nabijheid, de variëteit en de kwaliteit is. Wordt als voorbeeld basisscholen genomen, dan is de 'nabijheid' de afstand tot de dichtstbijzijnde basisschool. De 'variëteit' is het aantal basisscholen binnen een relevante omgeving. De omvang van die relevante omgeving is per indicator afzonderlijk bepaald aan de hand van de resultaten van de ten behoeve van dit onderzoek uitgevoerde enquête. In die enquête werd onder andere gevraagd wat de omvang is van het gebied waarbinnen een indicator voor de woonaantrekkelijkheid van belang wordt geacht. De 'kwaliteit' is bepaald aan de hand van een zeer grote enquête van het CBS (Woononderzoek Nederland: WOON) waarin naar allerlei oordelen wordt gevraagd.

Hier volgt eerst een meer algemene, globale, beschrijving van de zeven rubrieken waaruit de woonaantrekkelijkheid is opgebouwd, nader onderverdeeld naar achttien kenmerken en 34 indicatoren (bijlage I.2.1). Voor degenen die een nauwkeuriger beeld willen krijgen van de gebruikte gegevens, volgt daarna een exacte beschrijving van alle 98 subindicatoren en de wijze waarop die berekend zijn (bijlage I.2.2).

I.2.1 Algemene beschrijving indicatoren woonaantrekkelijkheid

Er zijn zeven rubrieken, namelijk:

1. Basisvoorzieningen
2. Plusvoorzieningen
3. Lokale bereikbaarheid
4. Gebouwde omgeving
5. Natuurlijke omgeving
6. Rust en ruimte
7. Harmonieuze omgeving

De gegevens zijn steeds zo actueel mogelijk en afkomstig uit diverse bronnen. Per rubriek zijn de volgende kenmerken onderscheiden.

1. Basisvoorzieningen

Jeugdpakket

Het jeugdpakket omvat voorzieningen voor kinderen (0-11 jaar) en jongeren (12-18 jaar). Het CBS berekende voor alle inwoners per gemeente de gemiddelde afstand tot een basisschool, een kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang. Daarnaast is bepaald hoe dicht inwoners in de buurt van middelbare scholen wonen, en daarbij uit minstens twee scholen kunnen kiezen. Gelet is op de breedte van het aanbod, van VMBO tot VWO, het aantal scholen in de omgeving en de omvang. Ook is de afstand tot het MBO (ROC's) bepaald. Informatie over het MBO komt van het ministerie van Onderwijs. Waar mogelijk zijn nevenvestigingen van scholen meegenomen.

Dagelijkse winkels

Uitgangspunt is de nabijheid en verscheidenheid van het winkelaanbod voor dagelijkse boodschappen. Gegevens komen van het CBS. Het CBS liet de kwaliteit van de winkels, beoordelen door inwoners in het driejaarlijkse, grootschalige Woononderzoek Nederland (WOON). Dit gebeurt in samenwerking met het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Voor deze versie van Waar Willen We Wonen is gebruik gemaakt van WOON 2015 en WOON 2018.

Lokale zorg

Het CBS berekende de nabijheid tot de dichtstbijzijnde huisarts, huisartsenpost, apotheek en fysiotherapeut. Deze nabijheidstatistiek is aangevuld met het aantal tandartsen per duizend inwoners, afkomstig van de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde.

Sport en fitness

Dit betreft de nabijheid en verscheidenheid van sportterreinen en de gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde zwembad. Gegevens komen van het CBS.

2. Plusvoorzieningen

Cultuur

De nabijheid en verscheidenheid van musea, bioscopen, theaters en podiumkunsten. Gegevens zijn afkomstig van het CBS.

Horeca en luxe winkels

De nabijheid en verscheidenheid van cafés en restaurants en de aanwezigheid van luxe winkels, volgens het CBS.

Hoogwaardige zorg en onderwijs

Ten eerste is de nabijheid van ziekenhuizen bepaald. Een academisch of groot ziekenhuis in de nabijheid scoort extra hoog. Ten tweede is de nabijheid van hogescholen en universiteiten meegewogen.

3. Lokale bereikbaarheid

Lokale bereikbaarheid

De bereikbaarheid per trein is bepaald met CBS-gegevens over de nabijheid van treinstations en overstapstations. Ook is vastgesteld welk deel van de bevolking regelmatig met de trein reist. Meegenomen zijn oordelen van inwoners over het aantal haltes voor overig openbaar vervoer in de buurt, afkomstig uit WOON. Naast het oordeel is ook een maat opgesteld voor de frequentie waarmee vervoer per bus, metro of tram mogelijk is. De bereikbaarheid per auto is gebaseerd op de gemiddelde afstand voor inwoners tot een oprit naar een snelweg of provinciale weg.

4. Gebouwde omgeving

Gebouwde omgeving

Bij de gebouwde omgeving is enerzijds rekening gehouden met de concentratie en nabijheid van historische bebouwing, met name de nabijheid van rijksmonumenten. De gegevens zijn afkomstig van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Daarnaast is bepaald of sprake is van aantrekkelijke, ruime bebouwing in het algemeen, los van de vraag of dat om historische bebouwing gaat. Of sprake is van ruime, aantrekkelijke, woonruimte is bepaald aan de hand van het percentage huizen met minstens zes kamers, het gemiddeld perceeloppervlak van huizen en het gemiddeld woonoppervlak van huizen en appartementen.

5. Natuurlijke omgeving

Recreatiegebieden

Recreatie is opgebouwd uit de nabijheid en verscheidenheid van terrein voor dagrecreatie en verblijfsrecreatie. Gegevens komen van het CBS.

Binnenwater (meren en strand)

Door Bureau Louter is een maat opgesteld voor de nabijheid van binnenwater. Daarin zijn meegewogen de nabijheid van (al dan niet recreatieve) plassen en meren, rivieren, overig binnenwater, randmeren (Veerse Meer, Veluwemeer) en grote meren (IJsselmeer, Zeeuwse wateren).

Strand

Hierbij is de afstand tot strand bepalend. De afstandsgevoeligheid is groter naarmate men dichterbij het strand woont. Een verschil van vijf kilometer legt meer gewicht in de schaal bij afstanden van vijf kilometer of tien kilometer dan bij afstanden van 195 of 200 kilometer.

Parken en plantsoenen/groen

Door de nabijheid en (via WOON) beoordeelde kwaliteit van 'groen' te bepalen wordt recht gedaan aan de nabijheid van 'stedelijk groen'. Hierop kunnen ook meer verstedelijkte gebieden met weinig 'natuur' toch nog groenvoorzieningen bieden in de vorm van parken en plantsoenen.

Bos en natuur

Het Planbureau voor de Leefomgeving berekende per gemeente een rapportcijfer voor de 'beleving' van het landschap. Dat gebeurde op basis van onderzoek van Alterra, onderdeel van het kennisinstituut Wageningen University & Research Centre. Dit rapportcijfer is samengesteld uit de aanwezigheid van positieve en negatieve landschapkenmerken en beoordeling hiervan door de inwoners. Naast deze indicator is de nabijheid van bos en (natte en droge) natuur meegewogen. Ook is bepaald of sprake is van een heuvelachtige omgeving. Ook door Telos en de Rijksuniversiteit Groningen opgestelde indicatoren spelen een rol. Voor details wordt verwezen naar paragraaf I.2.2.

6. Rust en ruimte

Rust en ruimte

Of sprake is van rust en ruimte is op verschillende ruimtelijke schaalniveaus bepaald. De bevolkingsdichtheid op buurt-, gemeente- en regionaal niveau vormt een indicator voor rust en ruimte. Een lage dichtheid is gunstig.

Luchtverontreiniging

In weinig verstedelijkte gebieden is veelal sprake van relatief weinig luchtverontreiniging, uitzonderingen daargelaten zoals gebieden die worden doorsneden door drukke snelwegen of met veel intensieve veehouderij.

Weinig files

Ook het ontbreken van files wordt positief beoordeeld. De VerkeersInformatieDienst bepaalt de filedruk door het aantal kilometers te vermenigvuldigen met de duur van de file. Uit het WOON-onderzoek komen oordelen in hoeverre men last heeft van verkeer.

Tevredenheid parkeergelegenheid

Aan het WOON-onderzoek kunnen ook oordelen worden ontleend over parkeergelegenheid in de buurt. Betere parkeermogelijkheden worden positief beoordeeld.

7. Harmonieuze omgeving

Weinig overlast

Gebaseerd op CBS-gegevens over geregistreerde vernielingen en drugs misdrijven, aangevuld met de mate waarin inwoners overlast ondervinden van bekladding, vernieling, rommel, hondenpoep, geluid, stank, directe burens, buurtbewoners en jongeren. Deze oordelen komen uit WOON.

Weinig misdaad

Dit betreft het aantal aangiften van vermogensdelicten en geweldsmisdrijven per duizend inwoners. Deze informatie komt van het CBS en is aangevuld met oordelen uit WOON over angst om te worden beroofd of lastiggevalen.

Verkeersveiligheid

Uit het WOON komen oordelen over verkeershinder en verkeersveiligheid. Deze subjectieve gegevens zijn aangevuld met het feitelijke aantal verkeersdoden en het geregistreerde aantal ziekenhuisgewonden per duizend inwoners. Deze gegevens komen van het ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Samenstelling bevolking

De samenstelling van de bevolking wordt bepaald het percentage uitkeringsontvangers ten opzichte van dat in de regio en de oordelen van inwoners over de bevolkingssamenstelling uit het WOON.

Sociale status woonomgeving

De sociale status van buurten en gemeenten wordt bepaald door het aantal huishoudens met een hoog inkomen en het gemiddelde inkomen. Inkomensgegevens komen van het CBS.

Saamhorigheid

In WOON beoordelen inwoners de saamhorigheid in hun woonomgeving. Gevraagd is of ze al dan niet prettig contact hebben met hun burens en buurtbewoners, of ze de buurt gezellig vinden, of zij zich verantwoordelijk voelen voor de leefbaarheid in hun buurt of men prettig met elkaar omgaat en of mensen elkaar kennen. Daarnaast is het percentage vrijwilligers bepaald, alsmede percentage van de inwoners dat zich eenzaam voelt.

I.2.2 Specifieke beschrijving indicatoren woonaantrekkelijkheid

In tabel I.1 staan de onderscheiden subindicatoren, gebundeld naar indicator en kenmerk (met daarin nog rubrieken). Er zijn drie typen bronnen:

- CBS WOON. De resultaten uit de WOON-enquêtes van 2015 en 2018 zijn gebundeld. Het betreft een nationale enquête, met ongeveer 70 duizend respondenten per jaar. Dit vormde de basis voor kwalitatieve oordelen over enkele typen voorzieningen, over bereikbaarheid en oordelen over aspecten die samenhangen met hinder/overlast en het sociaal klimaat. In de WOON-enquête wordt gevraagd om op een vier- of vijfpuntsschaal een oordeel te geven. Door Bureau Louter is dat omgerekend naar een gemiddelde score per gemeente.
- CBS Buurt. Deze gegevensbron levert informatie op buurniveau (totaal meer dan 10 duizend buurten) over aspecten die samenhangen met de nabijheid en variëteit van voorzieningen en over bereikbaarheid. De 'nabijheid' is de afstand tot de dichtstbijzijnde voorziening (bijvoorbeeld een basisschool), de 'variëteit' is het aantal voorzieningen van een bepaald type binnen een gegeven afstand (bijvoorbeeld het aantal basisscholen binnen een kilometer). Het CBS berekent dat voor verschillende afstandsbeperkingen. Op grond van de resultaten van onze enquête over de afstand waarover verschillende aspecten van de woonaantrekkelijkheid van belang zijn, is daarvoor een gewogen totaalscore berekend. Buurtscores zijn door ons omgerekend naar gemeentescores. We hebben echter ook de beschikking over een (zeer uitgebreide) set met gegevens op buurniveau.
- Specifieke bronnen. Daarbij zijn door Bureau Louter specifieke berekeningen gemaakt, soms door combinatie van verschillende gegevensbronnen. Per rubriek wordt na tabel I.1 aangegeven hoe de subindicatoren zijn berekend.

Invloed buitenland

Per indicator is ook beoordeeld of het buitenland bijdraagt aan de score van een subindicator door eerst te bepalen voor welke indicatoren het buitenland een rol zou kunnen spelen, om vervolgens te kijken naar de afstandsgevoeligheid per indicator aan de hand van onze enquête onder 6.700 respondenten. Via literatuurstudie is daarna bepaald voor welke indicatoren de grens een extra 'remmend' effect heeft en voor welke niet. Tenslotte zijn relevante indicatoren herberekend inclusief het effect van het buitenland. Voor een gemeente als Vaals zorgt het 'buitenlandeffect' voor een aanzienlijke stijging op de ranglijst, vooral als gevolg van de nabijheid van Aachen. Ook voor andere gemeenten aan de grens heeft het buitenland

effect, maar in mindere mate dan voor Vaals. Voor een gemeente als Hulst is de afstand over de weg tot Antwerpen en Gent bijvoorbeeld groter dan de afstand van Gorinchem tot Rotterdam en Utrecht.

Tabel I.1 Zeven rubrieken, achttien kenmerken, 34 indicatoren, 98 subindicatoren

Rubriek/kenmerk	Indicator	Subindicator	Bron	HAN		
Basisvoorzieningen						
Jeugdpakket	Basisonderwijs	Afstand basisschool	CBS Buurt			
		Variëteit basisscholen	CBS Buurt			
	Kinderdagverblijf	Afstand kinderdagverblijf	CBS Buurt			
		Variëteit kinderdagverblijven	CBS Buurt			
		Afstand buitenschoolse opvang	CBS Buurt			
		Variëteit buitenschoolse opvang	CBS Buurt			
		Middelbaar onderwijs	Nabijheid middelbaar onderwijs	Specifiek	A	
		Dagelijkse winkels	Winkels dagelijkse boodschappen	Kwaliteit winkels	CBS WOON	A
Afstand supermarkt	CBS Buurt			A		
Variëteit supermarkten	CBS Buurt			A		
Afstand overige winkels	CBS Buurt			A		
Variëteit overige winkels	CBS Buurt			A		
Nabijheid winkels	Specifiek			A		
Lokale zorg	Dagelijkse medische zorg			Afstand huisarts	CBS Buurt	
				Variëteit huisartsen	CBS Buurt	
		Afstand huisartsenpost	CBS Buurt			
		Afstand apotheek	CBS Buurt			
		Afstand fysiotherapeut	CBS Buurt			
		Variëteit fysiotherapeuten	CBS Buurt			
		Variëteit tandartsen	Specifiek			
		Sport en fitnes	Sport-/fitnessvoorzieningen	Afstand zwembad	CBS Buurt	
				Afstand sportterreinen	CBS Buurt	
				Nabijheid sportterreinen	Specifiek	
Plusvoorzieningen						
Cultuur	Culturele voorzieningen	Nabijheid cultuur	Specifiek	A		
		Afstand musea	CBS Buurt	A		
		Variëteit musea	CBS Buurt	A		
		Afstand podiumkunsten	CBS Buurt	A		
		Variëteit podiumkunsten	CBS Buurt	A		
		Afstand bioscoop	CBS Buurt	A		
		Variëteit bioscopen	CBS Buurt	A		
		Horeca en luxe winkels	Luxe winkels/ funshoppen Cafés	Nabijheid luxe detailhandel	Specifiek	A
				Afstand café	CBS Buurt	A
				Variëteit cafés	CBS Buurt	A
Nabijheid cafés	Specifiek			A		
Restaurants	Afstand restaurants			CBS Buurt	A	
	Variëteit restaurants			CBS Buurt	A	
Hoogw. zorg/onderwijs	Ziekenhuis	Nabijheid ziekenhuizen	Specifiek	A		
	Hoger onderwijs	Nabijheid hoger onderwijs	Specifiek	A		
Lokale bereikbaarheid						
Aansluiting op weg/OV	Bereikbaarheid per trein	Afstand tot treinstation	CBS Buurt			
		Afstand tot overstapstation	CBS Buurt			
		Bereikbaarheid per trein	Specifiek			
	Bereikbaarheid overig OV	Tevredenheid openbaar vervoer	CBS WOON			
		Openbaar_vervoer	Specifiek			
	Bereikbaarheid over de weg	Ligging aan wegenet	Specifiek			
Gebouwde omgeving						
Gebouwde omgeving	Aantrekkelijke bebouwing	Historische binnenstad	Specifiek	A		
		Aantrekkelijke bebouwing	Specifiek			
		Monumentale gebouwen	Specifiek	A		

Rubriek/kenmerk	Indicator	Subindicator	Bron	HAN
Natuurlijke omgeving				
Recreatiegebieden	Recreatiegebieden	Afstand dagrecreatief terrein	CBS Buurt	
		Nabijheid recreatieterrein	Specifiek	
Nabijheid water	Binnenwater (meren/plassen)	Nabijheid binnenwater	Specifiek	N
	Strand	Afstand strand	Specifiek	N
Groen en natuur	Parken en plantsoenen/groen	Kwaliteit groen	CBS WOON	N
		Afstand groen	CBS Buurt	N
		Variëteit groen	Specifiek	N
	Bos en natuur	Afstand bos	CBS Buurt	N
		Afstand droog natuurlijk terrein	CBS Buurt	N
		Afstand nat natuurlijk terrein	CBS Buurt	N
		Variëteit natuur	Specifiek	N
		Kwaliteit natuur	Specifiek	N
		Ecologisch kapitaal	Specifiek	N
		Heuvellandschap	Specifiek	N
		Aantrekkelijke natuur	Specifiek	N
Rust en ruimte				
Rust en ruimte	Rust en ruimte	Rust en ruimte	Specifiek	H
	Luchtverontreiniging	Luchtverontreiniging	Specifiek	H
	Weinig files	Weinig last van verkeer	CBS WOON	H
		Filedruk	Specifiek	H
	Parkeermogelijkheden	Tevredenheid parkeergelegenheid	CBS WOON	H
Harmonieuze omgeving				
Weinig overlast	Weinig rommel/vernieling	Weinig bekladding	CBS WOON	H
		Weinig vernieling	CBS WOON	H
		Weinig rommel	CBS WOON	H
		Weinig hondenoep	CBS WOON	H
		Weinig gemeten vernieling	Specifiek	H
	Weinig overlast buren/omwonenden	Weinig overlast buren	CBS WOON	H
		Weinig overlast omwonenden	CBS WOON	H
		Weinig gemeten drugsmiddelen	Specifiek	H
	Weinig overlast jongeren	Weinig overlast jongeren	CBS WOON	H
	Weinig overlast geluid/stank	Weinig geluidsoverlast	CBS WOON	H
		Weinig stank, stof, vuil	CBS WOON	H
		Ernstige hinder wegen < 50 km/u	Specifiek	H
		Ernstige hinder wegen > 50 km/u	Specifiek	H
Weinig misdaad	Weinig misdaad	Weinig angstgevoelens	CBS WOON	H
		Weinig geweldsmisdrijven	Specifiek	H
		Weinig vermogensdelicten	Specifiek	H
Verkeersveiligheid	Verkeersveiligheid	Veilige verkeerssituatie	CBS WOON	H
		Weinig doden/gewonden verkeer	Specifiek	H
Samenstelling bevolking	Bevolkingssamenstelling	Tevreden met samenstelling	CBS WOON	H
		% uitkeringen t.o.v. regio	Specifiek	H
	Sociale status woonomgeving	% inkomen in bovenste 20%	Specifiek	
		Gemiddeld inkomen t.o.v. regio	Specifiek	
Saamhorigheid bewoners	Saamhorigheid bewoners	Veel contact met buren	CBS WOON	H
		Veel contact met buurtbewoners	CBS WOON	H
		Verantwoordelijk leefbaarheid	CBS WOON	H
		Prettig met elkaar omgaan	CBS WOON	H
		Gezellige buurt	CBS WOON	H
		Mensen kennen elkaar	CBS WOON	H
		Vrijwilligers	Specifiek	H
		Eenzaamheid	Specifiek	H

Typering ambiance. harmonie en natuur

Via de HAN-indeling in tabel I.1 zijn subindicatoren ingedeeld naar de mate waarin sprake is van 'ambiance' (of 'reuring' of 'belevens') en/of 'harmonie', aangevuld met 'natuur'. Bij *ambiance* gaat het voornamelijk om voorzieningen, maar worden niet alle voorzieningen meegerekend. Dat geldt bijvoorbeeld niet voor een deel van de 'basisvoorzieningen' waarvoor weinig sprake is van ruimtelijke

variatie, zoals basisscholen, kinderdagverblijven, dagelijkse medische zorg en sport/fitness. Met uitzondering van de nabijheid van ziekenhuizen zijn alle plusvoorzieningen meegerekend. Dat geldt ook voor een deel van de gebouwde omgeving, namelijk waar het gaat om monumentale bebouwing (veelal te vinden in binnensteden). Dat draagt bij aan de ambiance van een buurt.

Bij *harmonie* worden alle subindicatoren die vallen onder de rubrieken 'rust en ruimte' en 'harmonieuze omgeving' meegewogen, met uitzondering van de indicator 'sociale status woonomgeving'.

Tot *natuur* zijn gerekend alle subindicatoren die vallen onder de rubriek 'natuurlijke omgeving', met uitzondering van recreatiegebieden (omdat daarbij niet noodzakelijk sprake hoeft te zijn van een aantrekkelijke natuurlijke omgeving).

Voor de specifieke indicatoren uit tabel I.1 staan hieronder de beschrijvingen.

1 Basisvoorzieningen

Nabijheid middelbaar onderwijs: beoordeeld is hoe dicht inwoners in de buurt van middelbare scholen wonen, en daarbij uit minstens twee scholen kunnen kiezen. Dat is gedaan voor elk van vier niveaus: VWO, HAVO, VMVO TL, overig VMBO. Hetzelfde is gedaan met betrekking tot MBO-instellingen (ROC's), vervolgens is van beide scores het gewogen gemiddelde genomen met als gewicht 2/3 (voortgezet onderwijs) resp. 1/3 (MBO), omdat ongeveer de helft van degenen die voortgezet onderwijs hebben afgerond naar het MBO gaat.

Nabijheid winkels: het aantal arbeidsplaatsen per inwoner in de totale detailhandel, exclusief 'luke detailhandel' (zie daarvoor onder 'Plusvoorzieningen'). Gebruik is gemaakt van een afstandsvervalfunctie die is gebaseerd op informatie uit onze enquête.

Variëteit tandartsen: het aantal tandartsen in de gemeente, berekend per inwoner. De bijdrage neemt af naarmate de afstand groter is. Deze afstandsvervalfunctie is gebaseerd op resultaten van onze enquête.

Nabijheid sportterreinen: het gemiddelde van het oppervlak sportterreinen gedeeld door het totale landoppervlak en van het oppervlak recreatieterrein per inwoner. Daarbij is gebruik gemaakt van een afstandsvervalfunctie die is gebaseerd op vragen daarover in onze enquête.

2 Plusvoorzieningen

Nabijheid musea: hiervoor is het aantal arbeidsplaatsen bij musea, podiumkunsten en bioscopen per inwoner berekend. Informatie uit onze enquête over de afstand waarbinnen men musea, podiumkunsten en bioscopen beschikbaar zou willen hebben, fungeerde als basis voor het bepalen van een afstandsvervalfunctie, waardoor ook musea, podiumkunsten en bioscopen in de omgeving meewegen bij het bepalen van de totaalscore.

Nabijheid luxe detailhandel: Het aantal arbeidsplaatsen in luxe detailhandel (op basis van een door Bureau Louter vastgestelde selectie) per inwoner. Daarbij is een afstandsvervalfunctie toegepast die is gebaseerd op de resultaten uit onze enquête.

Nabijheid cafés: berekeningswijze gelijk aan 'nabijheid luxe detailhandel', maar dan voor cafés.

Nabijheid restaurants: berekeningswijze gelijk aan 'nabijheid luxe detailhandel', maar dan voor restaurants.

Nabijheid ziekenhuizen: Onderscheiden zijn vier typen ziekenhuizen, namelijk een 'hiërarchie' van laag naar hoog van respectievelijk buitenpoliklinieken, 'kleine' ziekenhuizen (minder dan 500 bedden), 'grote' ziekenhuizen (minstens 500 bedden) en academische ziekenhuizen. Per type ziekenhuis is de rijtijd tot het dichtstbijzijnde ziekenhuis van dat type bepaald. Wanneer een ziekenhuis dat hoger scoort in de hiërarchie dichterbij ligt dan een ziekenhuis dat lager scoort in de hiërarchie, geldt voor dat ziekenhuis van lagere hiërarchie de rijtijd van het ziekenhuis dat hoger staat in de hiërarchie. Dus dan geldt dat, wanneer van alle ziekenhuizen een academisch ziekenhuis het dichtstbijzijnde ziekenhuis is, die rijtijd ook geldt voor grote ziekenhuizen en kleine ziekenhuizen. Als een groot ziekenhuis dichterbij ligt dan klein ziekenhuis (maar tevens dichterbij dan een academisch ziekenhuis), geldt de rijtijd tot het grote ziekenhuis ook voor het kleine ziekenhuis, maar is die

rijtijd lager dan tot het academisch ziekenhuis, enzovoorts. Alle berekeningen zijn uitgevoerd op het niveau van viercijferige postcodegebieden en vervolgens zijn totaalscores per gemeente bepaald. De totaalscore is bepaald als een gewogen score, met als gewichten voor de buitenpolikliniek, het kleine, grote en academische ziekenhuis respectievelijk 1/9, 2/9, 1/3 en 1/3. Bij de berekeningen zijn ook ziekenhuizen in het buitenland (België en Duitsland) meegewogen. De scores voor gemeenten in grensregio's worden daardoor hoger.

Nabijheid hoger onderwijs: het aantal studenten bij HBO- en WO-instellingen met een met de afstand tot een gemeente afnemende bijdrage (gebaseerd op informatie uit onze enquête). Deze potentiaalscore wordt bepaald per inwoner.

3 Lokale bereikbaarheid

Bereikbaarheid per trein: Het is complex om een goede indicator voor de bereikbaarheid per trein vast te stellen. Hier is gekozen voor een samengestelde indicator, die per gemeente bestaat uit de volgende bestanddelen:

- De gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde NS-station voor inwoners in een gemeente
- De gemiddelde afstand tot het dichtstbijzijnde IC-station voor inwoners in een gemeente
- Het percentage van de inwoners van een gemeente dat voor reizen over meer dan dertig kilometer gebruik maakt van de trein
- Idem, maar dan exclusief reizen om studieredenen

Openbaar vervoer: Hiermee wordt de bereikbaarheid per bus, metro en tram bepaald. Gebruik is gemaakt van gegevens uit OpenStreetView. Eerst is Nederland verdeeld in een fijnmazig grid. Vervolgens is het aantal vertrekkende bussen, metro's en trams bepaald per week en berekend per inwoner. Daarbij is uitgegaan van potentiaalscores van een kilometer, met een met de afstand aflopende invloed.

Ligging aan wegennet: Het hoofdwegennet bestaat uit snelwegen en provinciale wegen. Voor de inwoners van een gemeente is bepaald wat de gemiddelde afstand is tot een afslag van de provinciale weg of snelweg. Deze indicator is dus puur lokaal bepaald. Er is geen rekening gehouden met de nabijheid over de weg van aspecten als voorzieningen en banen. Daarmee zou namelijk sprake zijn van dubbeltellingen met andere (sub)indicatoren die vallen onder de rubrieken basisvoorzieningen, plusvoorzieningen en economie.

4 Gebouwde omgeving

Historische binnenstad: het aantal Rijksmonumenten per vierkante kilometer, met een afstandsvervalfunctie op basis van de resultaten uit onze enquête (waarin gevraagd werd naar de afstand waarover men de aanwezigheid van een binnenstad van belang acht). De score is bepaald per buurt en vervolgens via het aantal inwoners per buurt gewogen opgeteld tot een gemeentescore.

Aantrekkelijke bebouwing. Deze subindicator is berekend aan de hand van een gewogen gemiddelde van de volgende aspecten:

- het aantal Rijksmonumenten en het aantal beschermde dorps- en stadsgezichten (met een gewicht van 10) in een gemeente, gedeeld door de totale oppervlakte van de woonbebouwing;
- het aandeel van woningen met zes kamers of meer in het totaal aantal woningen;
- het gemiddeld perceeloppervlak van grondgebonden huizen (waarbij de hoogste 10% en de laagste 10% zijn verwijderd om te corrigeren voor uitbijters);
- het gemiddelde van het gemiddeld aantal vierkante meters woonoppervlak per grondgebonden huis en het gemiddeld aantal vierkante meters per appartement.

Monumentale gebouwen: in hoeverre sprake is van een 'historisch centrum' is vastgesteld door te bepalen wat het gebied met een straal van een kilometer is (waarbij de bijdrage aan de score recht evenredig afneemt met de afstand) met de hoogste dichtheid aan monumentale gebouwen.

5 Natuurlijke omgeving

Nabijheid recreatieterrein: het gemiddelde van het oppervlak recreatieterrein gedeeld door het totaal landoppervlak en van het oppervlak recreatieterrein per inwoner. Daarbij is gebruik gemaakt van een afstandsvervalfunctie, die is gebaseerd op vragen daarover in onze enquête. Het oppervlak recreatieterrein is het gewogen gemiddelde over dagrecreatief en verblijfsrecreatief terrein, met als gewichten 2 respectievelijk 1. De bron is de CBS Bodemstatistiek.

Nabijheid binnenwater: een samengestelde indicator waarbij de nabijheid van de volgende typen binnenwater in de berekeningen is meegenomen: Recreatief binnenwater, overig binnenwater, het Veerse Meer en het Randmeer (tussen Flevoland en het vasteland), de grote rivieren (Rijn, Maas en IJssel) en enkele watergebieden die geschikt zijn voor zeilen (IJsselmeer, Haringvliet, Hollands Diep, Grevelingen, Volkerak en Oosterschelde).

Afstand strand: voor elke buurt is de rijtijd tot het dichtstbijzijnde strand bepaald. Vervolgens is daar een waardering aan toegekend via een afstandsvervalfunctie, die is gebaseerd op de enquête met 6.700 respondenten, waarin onder andere naar de afstandsgevoeligheid van kenmerken van de woonaantrekkelijkheid werd gevraagd. Aan de hand van een gewogen intelling (via het aantal inwoners) is vervolgens een totaalscore per gemeente bepaald.

Variëteit groen: het oppervlak aan parken en plantsoenen (uit de Bodemstatistiek) per inwoner respectievelijk per vierkante kilometer. Daarbij is het gemiddelde van die twee scores bepaald. De bijdrage neemt af naarmate de afstand groter is. Deze afstandsvervalfunctie is gebaseerd op de resultaten van onze enquête.

Variëteit natuur: het aandeel bos en open natuurlijk terrein in het totaal landoppervlak, beide uit de CBS Bodemstatistiek.

Kwaliteit natuur: rapportcijfer voor de kwaliteit van de leefomgeving, afkomstig uit het Compendium voor de Leefomgeving (op basis van onderzoek van Alterra).

Ecologisch kapitaal: een door Telos ontwikkelde indicator waarmee de kwaliteit van de natuurlijke omgeving wordt gewaardeerd.

Heuvelschap: verschillen in hoogte in de omgeving zijn bepaald door eerst per buurt de afwijking van de gemiddelde hoogte in het gebied met een straal van 5 kilometer rond de buurt te bepalen ('hoogteverschillen'). Vervolgens zijn voor elke buurt de hoogteverschillen binnen een straal van 5 kilometer bepaald (met een invloed die recht evenredig afneemt met de afstand). Hierdoor kan ook een gebied dat 'aan de voet' van heuvelschap ligt nog van de nabijheid daarvan profiteren. Scores per gemeente zijn bepaald door een gewogen intelling (op basis van het aantal inwoners) over de buurten per gemeente.

Aantrekkelijke natuur: deze indicator is gebaseerd op de zogenaamde 'Greenmapper'. In dit door de Rijksuniversiteit Groningen ontwikkelde instrument is aan bijna 9 duizend personen gevraagd om met een 'marker' op een Google Maps kaart 'aantrekkelijke natuur' aan te geven. Deze punten zijn door de RUG beschikbaar gesteld voor dit onderzoek. Bureau Louter heeft nog een correctie doorgevoerd voor de bevolkingsdichtheid in verschillende delen van Nederland. Mensen zijn namelijk beter bekend met hun directe omgeving, waardoor natuur in de omgeving van dichtbevolkte gebieden meer geselecteerd wordt wanneer niet voor dergelijke nabijheidseffecten gecorrigeerd wordt.

6 Rust en ruimte

Rust en ruimte: het gewogen gemiddelde van de intensiteit van het ruimtegebruik op buurt-, gemeente- en regionaal niveau. De gewichten zijn 4/9, 2/9 resp. 1/3 (waarbij die gewichten zijn gebaseerd op de resultaten uit onze enquête). De intensiteit ruimtegebruik wordt berekend als de som van arbeidsplaatsen en inwoners gedeeld door het totale landoppervlak.

Luchtverontreiniging: Uit gegevens van het RIVM is de luchtverontreiniging voor zeer gedetailleerde gebieden beschikbaar. Op basis daarvan heeft Bureau Louter de mate van luchtverontreiniging bepaald op het niveau van buurten en gemeenten. Omdat het om de woonaantrekkelijkheid gaat, is bepalend daarbij hoeveel mensen hinder ondervinden van de luchtverontreiniging. Als bronnen voor

luchtverontreiniging worden beschouwd de stoffen koolmonoxide, elementaire koolstif, fijnstof, ammoniak, stikstofdioxide, ozon en zwaveldioxide. Op basis van literatuuronderzoek is door Bureau Louter een weging aangebracht naar de mate waarin de verschillende stoffen bijdragen aan de hinder die wordt ondervinden van de luchtverontreiniging.

Filedruk: De VerkeersInformatieDienst bepaalt de filedruk door het aantal kilometers file per minuut te tellen. De filedruk is bepaald per gemeente. Vervolgens is voor de inwoners van een gemeente door Bureau Louter berekend hoeveel hinder zij ondervinden van files in omliggende gemeenten binnen een straal van 20 kilometer, waarbij de bijdrage van die gemeente recht evenredig afneemt met de afstand en evenredig is met de oppervlakte van een gemeente binnen de totale oppervlakte van alle gemeenten binnen een straal van 20 kilometer.

7 Harmonieuze omgeving

Weinig gemeten vernieling: gemiddeld aantal misdrijven (vernielingen) per inwoner gedurende de periode 2008-2010 (CBS-gegevens)

Weinig gemeten drugsdismrijven: berekeningswijze gelijk aan 'Weinig gemeten vernieling'

Ernstige hinder wegen < 50 km/u; op basis van gegevens uit een grootscheeps onderzoek (de Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen) is bepaald welk percentage van de inwoners per buurt aangeeft ernstige geluidshinder te ondervinden van verkeer op wegen waar hoogstens vijftig kilometer per uur mag worden gereden.

Ernstige hinder wegen > 50 km/u. Op basis van de Gezondheidsmonitor is bepaald welk percentage van de inwoners aangeeft ernstige geluidshinder te ondervinden van verkeer op wegen waar meer dan vijftig kilometer per uur mag worden gereden.

Weinig gemeten geweldsmisdrijven: berekeningswijze gelijk aan 'Weinig gemeten vernieling'

Weinig gemeten vermogensdelicten: berekeningswijze gelijk aan 'Weinig gemeten vernieling'

Weinig doden/gewonden verkeer: aantal verkeersslachtoffers per inwoner, gemiddelde 2009-2011. Het aantal verkeersslachtoffers is het gewogen gemiddelde over het aantal overleden en niet-overleden slachtoffers met de gewichten 5 resp. 1 (CBS-gegevens)

% uitkeringen t.o.v. regio: het aantal uitkeringsgerechtigden per inwoner van de gemeente ten opzichte van de omgeving. Voor de omgeving neemt de invloed van de gemeenten af naarmate de afstand groter is, met een maximum van 30 kilometer.

% inkomen in bovenste 20%: percentage inwoners met een inkomen in de hoogste 20 procent.

Gemiddeld inkomen t.o.v. regio: inkomen per inwoner van de gemeente ten opzichte van de regio. Voor de regio neemt de invloed van de gemeenten af naarmate de afstand groter is, met een maximum van 30 kilometer.

Vrijwilligers. Dit is het percentage personen van 19 jaar en ouder dat de vraag "Doet u vrijwilligerswerk? Hieronder wordt verstaan: werk dat in georganiseerd verband (bijvoorbeeld sportvereniging, kerkbestuur, school) onbetaald wordt uitgevoerd" met 'ja' beantwoordt.

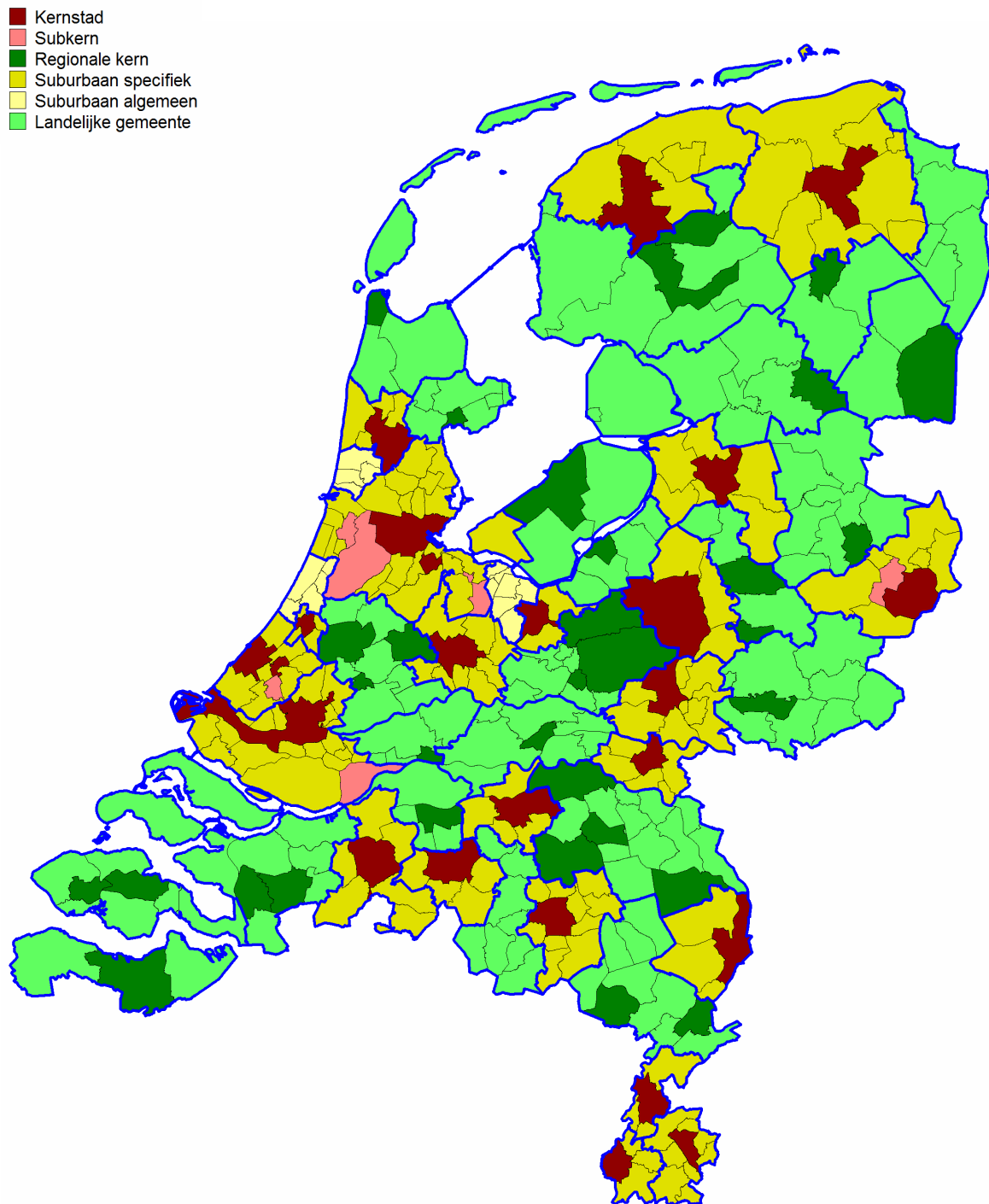
Eenzaamheid: een aan de Gezondheidsmonitor ontleende score voor eenzaamheid per buurt onder inwoners van 19 jaar of ouder, gebaseerd op elf uitspraken over emotionele en/of sociale eenzaamheid. Daarbij is ook rekening gehouden met de mate van ernst van de eenzaamheid.

Bijlage II Gebiedsindelingen

In dit onderzoek wordt soms een onderscheid gemaakt naar zes gemeentetypen. figuur II.1 staat de indeling naar die gemeentetypen. In figuur II.2 staat een door Bureau Louter opgestelde indeling in 47 regio's.

Op basis van de omvang van pendelstromen zijn regio's afgebakend. De 22 stadsgewesten bestaan uit een kernstad (en soms nevenkernen) en suburbane gemeenten. De kernsteden zijn geselecteerd op grond van hun functie als werkgelegenheidscentrum (met als criterium een minimumgrens aan inkomend woon-werk verkeer). Vervolgens zijn gemeenten waar vandaan minstens 15% van de werkzame beroepsbevolking in de kernstad werkt toegewezen aan het stadsgewest. Binnen de stadsgewesten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Enschede/Hengelo liggen ook enkele subkernen (Haarlemmermeer, Haarlem en Hilversum; Dordrecht; Delft; Hengelo). Zij vervullen zelf een belangrijke werkgelegenheidsfunctie, maar zijn tevens in vrij sterke mate gericht op de kernstad (tussen 10% en 20% pendelt naar de hoofdkern). De overgebleven gemeenten zijn onderverdeeld in 22 landelijke gebieden en drie suburbane gebieden. Binnen de landelijke gebieden is veelal sprake van één of meer regionale kernen (zie figuur II.1). Uitzonderingen zijn Oost-Groningen en Boxtel/Bladel e.o., waar geen sprake is van een duidelijke regionale kern. Regionale kernen zijn gemeenten die niet aan het criterium voldoen om als kernstad te worden geselecteerd, maar toch een belangrijke werkgelegenheidsfunctie en voorzieningenfunctie vervullen voor hun omgeving. Daarnaast is er nog een derde type gebieden, namelijk suburbane regio's/gebieden. Dat zijn combinaties van gemeenten die niet voldoen aan het criterium dat 15% of meer van hun werkzame beroepsbevolking in één nabijgelegen kernstad werkt, maar waarbij wel een groot deel van de werkzame beroepsbevolking pendelt naar omliggende stadsgewesten. Er zijn drie suburbane regio's, elk zonder een regionale kern, namelijk Duin-en Bollenstreek (gericht op de stadsgewesten Den Haag, Leiden en Amsterdam), Beverwijk/Castricum (gericht op de stadsgewesten Amsterdam en Alkmaar; binnen stadsgewest Amsterdam zijn de gemeenten binnen deze regio zowel op Haarlem als Amsterdam gericht, en ook enigszins op Haarlemmermeer) en Huizen/Soest (gericht op de stadsgewesten Amsterdam, Utrecht en Amersfoort). Er zijn daardoor in de nieuwe indeling twee typen suburbane gemeenten, namelijk 'suburbaan specifiek' (voor een groot deel gericht op één kernstad) en 'suburbaan algemeen' (gericht op verschillende kernsteden). In het rapport wordt dit onderscheid overigens niet gemaakt en wordt gesproken over 'suburbane gemeenten' (de combinatie van beide typen).

Figuur II.1 Gemeentetypen

Figuur II.2 Indeling naar 47 regio's

1 SG Groningen	11 SG Alkmaar	21 SG Maastricht	31 Almelo e.o.	41 Waalwijk e.o.
2 SG Leeuwarden	12 SG Leiden	22 SG Heerlen	32 Deventer e.o.	42 Tiel e.o.
3 SG Enschede/ Hengelo	13 SG 's-Gravenhage	23 Soest/Huizen e.o.	33 Achterhoek	43 Zeeland
4 SG Zwolle	14 SG Rotterdam	24 Beverwijk/Castricum e.o.	34 Flevoland	44 Westelijk Brabant
5 SG Apeldoorn	15 SG Breda	25 Duin- en Bollenstreek	35 Noord-Veluwe	45 Boxtel/Bladel e.o.
6 SG Arnhem	16 SG Tilburg	26 Oostelijk Groningen	36 Ede/ Veenendaal e.o.	46 Oss/ Veghel e.o.
7 SG Nijmegen	17 SG 's-Hertogenbosch	27 Emmen e.o.	37 Hoorn e.o.	47 Roermond/ Weert e.o.
8 SG Amersfoort	18 SG Eindhoven	28 Assen e.o.	38 Kop van Noord-Holland	
9 SG Utrecht	19 SG Venlo	29 Hoogeveen/ Meppel e.o.	39 Groene Hart	
10 SG Amsterdam	20 SG Sittard-Geleen	30 Zuidelijk Fryslân	40 Gorinchem e.o.	

Bijlage III Ranglijst woonaantrekkelijkheid alle gemeenten

Tabel xTitel

Positie	Gemeente	Prov	Gemeentetype	Hoogst scorende postcode
1	Rozendaal	Ge	overige suburbs	6891 Kern Rozendaal
2	Laren	NH	overige suburbs	1251 Kern Laren
3	Heemstede	NH	overige suburbs	2102 Heemstede-Oost
4	Bloemendaal	NH	overige suburbs	2051 Overveen
5	Wassenaar	ZH	suburbs G4	2242 Rijksdorp/Duinrell
6	Oegstgeest	ZH	overige suburbs	2341 Oude Bebouwde Kom
7	Voorschoten	ZH	overige suburbs	2252 Voorschoten-West
8	Gooise Meren	NH	overige suburbs	1405 Bussum-Noordwest
9	Leidschendam-Voorburg	ZH	suburbs G4	2271 Voorburg-Oost
10	Blaricum	NH	overige suburbs	1261 Kern Blaricum
11	Ameland	Fr	land. gemeenten	9161 Hollum
12	Heiloo	NH	overige suburbs	1851 Heiloo-Oost
13	Wierden	Ov	land. gemeenten	7468 Kern Enter
14	Heumen	Ge	overige suburbs	6581 Malden-Oost
15	Edam-Volendam	NH	suburbs G4	1135 Edam - Oude Kom
16	Hattem	Ge	overige suburbs	8051 Kern Hattem
17	Castricum	NH	overige suburbs	1901 Duingebied
18	Rijssen-Holten	Ov	land. gemeenten	7461 Kern Rand Oost
19	Bunnik	Ut	suburbs G4	3981 Kern Bunnik
20	Lisse	ZH	overige suburbs	2161 Lisse En Omgeving
21	Vlieland	Fr	land. gemeenten	8899 Oost-Vlieland
22	Amstelveen	NH	suburbs G4	1182 Karselaankwartier
23	Vught	NB	overige suburbs	5261 Vught-Oost
24	Teylingen	ZH	overige suburbs	2361 Warmond
25	Waalre	NB	overige suburbs	5581 Kern Waalre
26	Veere	Ze	land. gemeenten	4371 Koudekerke
27	Renkum	Ge	overige suburbs	6862 Oosterbeek-Zuid
28	Tynaarlo	Dr	overige suburbs	9765 Paterswolde
29	Landsmeer	NH	suburbs G4	1121 Landsmeer
30	Baarn	Ut	overige suburbs	3743 Centrum/Baarnse Bos
31	Bergen (NH.)	NH	overige suburbs	1861 Bergen-West
32	Urk	Fl	land. gemeenten	8322 Tollebeek Landelijk
33	Dinkelland	Ov	overige suburbs	7631 Ootmarsum
34	Haarlem	NH	ov. kernsteden	2023 Kleverpark
35	Borne	Ov	overige suburbs	7622 Borne Centrum
36	Noordwijk	ZH	overige suburbs	2191 Kleine Zilk
37	Noordenveld	Dr	overige suburbs	9321 Peize
38	Katwijk	ZH	overige suburbs	2223 De Mient/Kooltuin
39	De Bilt	Ut	suburbs G4	3732 De Bilt
40	Rijswijk	ZH	suburbs G4	2281 Leeuwendaal
41	Haaksbergen	Ov	overige suburbs	7481 Kern Haaksbergen
42	Goirle	NB	overige suburbs	5051 Goirle-Centrum
43	Midden-Delfland	ZH	suburbs G4	3155 Gaag
44	Leusden	Ut	overige suburbs	3832 Leusden Zuid
45	Oisterwijk	NB	overige suburbs	5062 Oisterwijk-Zuid
46	Terschelling	Fr	land. gemeenten	8881 West-Terschelling
47	Groningen	Gr	ov. kernsteden	9752 Haren-West

Bureau Louter, 8 oktober 2020

M20.003 Waar Willen We Wonen 2020, hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2

Positie	Gemeente	Prov	Gemeentetype	Hoogst scorende postcode
48	Nijkerk	Ge	overige suburbs	3871 Hoevelaken
49	Utrechtse Heuvelrug	Ut	land. gemeenten	3971 Driebergen-Noord
50	Sint-Michielsgestel	NB	overige suburbs	5271 Sint-Michielsgestel
51	Zoeterwoude	ZH	overige suburbs	2381 Zuidbuurt
52	Harlingen	Fr	land. gemeenten	8861 De Spiker
53	Mook en Middelaar	Li	overige suburbs	6584 Molenhoek
54	Best	NB	overige suburbs	5682 De Pailjaart
55	Houten	Ut	suburbs G4	3991 Westen van spoorlijn
56	Nuenen c.a.	NB	overige suburbs	5671 Nuenen-Noord
57	Amersfoort	Ut	ov. kernsteden	3818 Berg-Zuid
58	Schiermonnikoog	Fr	land. gemeenten	9166 Schiermonnikoog
59	Harderwijk	Ge	regionale kernen	3841 Friese Gracht
60	Rheden	Ge	overige suburbs	6881 Velp-Noord
61	Huizen	NH	overige suburbs	1272 Huizen-Zuidwest
62	Eijsden-Margraten	Li	overige suburbs	6247 Gronsveld
63	Heerde	Ge	land. gemeenten	8181 Heerde
64	Leiderdorp	ZH	overige suburbs	2351 Kerkwijk
65	Amsterdam	NH	grote steden	1077 Apollobuurt
66	Middelburg	Ze	regionale kernen	4331 Binnenstad
67	Heemskerk	NH	overige suburbs	1961 Heemskerk Centrum
68	Waterland	NH	suburbs G4	1151 Broek In Waterland
69	Putten	Ge	land. gemeenten	3881 Putten: Zuid-Oost
70	Nunspeet	Ge	land. gemeenten	8071 Nunspeet-West
71	Hof van Twente	Ov	overige suburbs	7491 Sint Annabrink
72	Voorst	Ge	overige suburbs	7391 Twello-Noord
73	Ermelo	Ge	land. gemeenten	3851 Ermelo
74	Krimpen a/d IJssel	ZH	suburbs G4	2922 Kortland-Noord
75	Wijdemeren	NH	overige suburbs	1241 Oud-Kortenhoeft
76	Kampen	Ov	overige suburbs	8261 Binnenstad
77	Voerendaal	Li	overige suburbs	6367 Voerendaal - Kunrade
78	Oldenzaal	Ov	overige suburbs	7573 Haerbroek
79	Heeze-Leende	NB	overige suburbs	5591 Heeze
80	Uitgeest	NH	overige suburbs	1911 Uitgeest
81	Berkelland	Ge	land. gemeenten	7152 Holterhoek
82	Elburg	Ge	land. gemeenten	8084 'T Harde Centrum
83	Bunschoten	Ut	overige suburbs	3752 Broerswetering
84	De Fryske Marren	Fr	land. gemeenten	8465 Oudehaske
85	Brummen	Ge	overige suburbs	6971 Brummen
86	Lochem	Ge	land. gemeenten	7213 Gorssel
87	Bronckhorst	Ge	land. gemeenten	6999 Hummelo
88	Zeist	Ut	suburbs G4	3707 Zeisterbos
89	Alkmaar	NH	ov. kernsteden	1815 Nassaukwartier
90	Wijchen	Ge	overige suburbs	6602 Wijchen Centrum
91	Tubbergen	Ov	land. gemeenten	7615 Harbrinkhoek (Kern)
92	Súdwest-Fryslân	Fr	land. gemeenten	8601 Hemdijk
93	Pijnacker-Nootdorp	ZH	suburbs G4	2645 Delfgauw
94	Hilvarenbeek	NB	overige suburbs	5081 Hilvarenbeek
95	Weesp	NH	overige suburbs	1381 Weesp Centrum
96	Zwolle	Ov	ov. kernsteden	8019 Katerveer
97	Losser	Ov	overige suburbs	7582 Losser-West
98	Son en Breugel	NB	overige suburbs	5691 Son
99	Woudenberg	Ut	land. gemeenten	3931 Woudenberg

Bureau Louter, 8 oktober 2020

M20.003 Waar Willen We Wonen 2020, hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2

Positie	Gemeente	Prov	Gemeentetype	Hoogst scorende postcode
100	Sluis	Ze	land. gemeenten	4503 Groede
101	Aa en Hunze	Dr	land. gemeenten	9451 Rolde
102	Winterswijk	Ge	land. gemeenten	7101 Centrale Deel
103	Dalfsen	Ov	overige suburbs	7721 Dalfsen - Pleijendal
104	Texel	NH	land. gemeenten	1791 Den Burg
105	Scherpenzeel	Ge	land. gemeenten	3925 Scherpenzeel
106	Epe	Ge	overige suburbs	8171 Vaassen-Centrum
107	Zwartewaterland	Ov	overige suburbs	8061 Hasselt Kern
108	Hilversum	NH	ov. kernsteden	1213 Loosdrechtse Bos
109	Beuningen	Ge	overige suburbs	6641 Beuningen-West
110	Leiden	ZH	ov. kernsteden	2334 Houtkwartier
111	Leeuwarden	Fr	ov. kernsteden	8913 Vossepark
112	Ouder-Amstel	NH	suburbs G4	1191 Ouderkerk
113	Tytsjerksteradiel	Fr	overige suburbs	9062 Oenkerk
114	Hillegom	ZH	overige suburbs	2182 Hillegom
115	Wijk bij Duurstede	Ut	land. gemeenten	3947 Nederlangbroek
116	Apeldoorn	Ge	ov. kernsteden	7313 Park Berg En Bos
117	Raalte	Ov	overige suburbs	8141 Heino-West
118	Valkenburg a/d Geul	Li	overige suburbs	6325 Berg
119	Diemen	NH	suburbs G4	1111 Overdiemerpolder
120	Oldebroek	Ge	overige suburbs	8091 Wezep
121	Oost Gelre	Ge	land. gemeenten	7131 Lichtenvoorde Noord
122	Overbetuwe	Ge	overige suburbs	6678 Oosterhout
123	Assen	Dr	regionale kernen	9401 Oosterhoutstraat
124	Valkenswaard	NB	overige suburbs	5554 Hoge Akkers
125	Goes	Ze	regionale kernen	4461 Goes-West
126	Velsen	NH	overige suburbs	2071 Bloemenbuurt
127	Zeewolde	Fl	land. gemeenten	3892 Zeewolde-Zuid
128	Twenterand	Ov	land. gemeenten	7671 Oosteinde En Slot
129	Smallingerland	Fr	regionale kernen	9203 De Singels
130	Simpelveld	Li	overige suburbs	6369 Simpelveld
131	Soest	Ut	overige suburbs	3761 Soestdijk
132	Stichtse Vecht	Ut	suburbs G4	3603 Maarssen
133	Berg en Dal	Ge	overige suburbs	6573 Beek
134	Delft	ZH	ov. kernsteden	2611 Binnenstad
135	Veldhoven	NB	overige suburbs	5502 Zeelst
136	Hengelo	Ov	ov. kernsteden	7553 Tuindorp Zuid
137	Opsterland	Fr	land. gemeenten	9244 Beetsterzwaag
138	Staphorst	Ov	land. gemeenten	7951 Staphorst Plan-Oost
139	Montfoort	Ut	suburbs G4	3461 Linschoten
140	Gulpen-Wittem	Li	overige suburbs	6271 Gulpen
141	Lingewaard	Ge	overige suburbs	6681 Bemmelen
142	Meerssen	Li	overige suburbs	6241 Bunde
143	Bladel	NB	land. gemeenten	5528 Hoogeloon
144	Ommen	Ov	land. gemeenten	7731 Ommen Centrum
145	Asten	NB	land. gemeenten	5721 Asten
146	Gennep	Li	land. gemeenten	6596 Milsbeek
147	Woerden	Ut	regionale kernen	3441 Binnenstad
148	Meppel	Dr	land. gemeenten	7941 Meppel Centrum
149	's-Hertogenbosch	NB	ov. kernsteden	5211 Den Bosch Centrum
150	Hendrik-Ido-Ambacht	ZH	suburbs G4	3341 Noordoost
151	Maasgouw	Li	land. gemeenten	6019 Wessem

Bureau Louter, 8 oktober 2020

M20.003 Waar Willen We Wonen 2020, hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2

Positie	Gemeente	Prov	Gemeentetype	Hoogst scorende postcode
152	Boxmeer	NB	land. gemeenten	5441 Oeffelt
153	Ede	Ge	regionale kernen	6721 Omg. Edeseweg-West
154	Hellendoorn	Ov	land. gemeenten	7441 Nijverdal West
155	Geldrop-Mierlo	NB	overige suburbs	5664 Akert
156	Oostzaan	NH	suburbs G4	1511 De Haal en De Heul
157	Heerenveen	Fr	regionale kernen	8441 Heerenveen Noord
158	Westland	ZH	suburbs G4	2673 Woerdblok
159	Utrecht	Ut	grote steden	3583 Wilhelminapark
160	Westvoorne	ZH	suburbs G4	3233 Oostvoorne
161	De Wolden	Dr	land. gemeenten	7957 De Wijk
162	Haaren	NB	land. gemeenten	5268 Helvoirt
163	Landerd	NB	land. gemeenten	5375 Reek
164	IJsselstein	Ut	suburbs G4	3401 Achterveld
165	Oirschot	NB	land. gemeenten	5688 Oirschot
166	Eemnes	Ut	overige suburbs	3755 Eemnes
167	Barneveld	Ge	regionale kernen	3781 Voorthuizen Noord
168	Nederweert	Li	land. gemeenten	6031 Boeket
169	Opmeer	NH	land. gemeenten	1715 Zandwerven
170	Aalten	Ge	land. gemeenten	7126 Bredevoort
171	Oudewater	Ut	land. gemeenten	3421 Oudewater
172	Hoeksche Waard	ZH	suburbs G4	3271 Mijnsheerenland
173	Heusden	NB	overige suburbs	5252 Vlijmen
174	Kapelle	Ze	land. gemeenten	4424 Wemeldinge
175	Zandvoort	NH	overige suburbs	2116 Bentveld
176	Zevenaar	Ge	overige suburbs	6901 Zevenaar
177	Uden	NB	regionale kernen	5401 Uden Centrum
178	Barendrecht	ZH	suburbs G4	2992 Buitengebied-Zuid
179	Laarbeek	NB	overige suburbs	5735 Aarle-Rixtel
180	Cranendonck	NB	land. gemeenten	6026 Maarheeze
181	Beekdaelen	Li	overige suburbs	6336 Hulsberg
182	Renswoude	Ut	land. gemeenten	3927 Renswoude
183	Deventer	Ov	regionale kernen	7419 Hoven
184	Bernheze	NB	land. gemeenten	5473 Heeswijk
185	Oosterhout	NB	overige suburbs	4901 Oosterhout Centrum
186	Dongen	NB	land. gemeenten	5104 Dongen
187	Bergeijk	NB	land. gemeenten	5561 Riethoven
188	De Ronde Venen	Ut	suburbs G4	1391 Kern Abcoude
189	Montferland	Ge	land. gemeenten	6942 Didam Zuid
190	Wageningen	Ge	land. gemeenten	6703 Wageningen-Oost
191	Beemster	NH	suburbs G4	1461 Zuidoostbeemster
192	Beverwijk	NH	overige suburbs	1942 Vondellaan
193	Midden-Groningen	Gr	overige suburbs	9603 Kalkwijk
194	Roermond	Li	regionale kernen	6041 Maas/Maashaven
195	Wormerland	NH	suburbs G4	1456 Neck
196	Brielle	ZH	suburbs G4	3231 Brielse Maas
197	Aalsmeer	NH	suburbs G4	1431 Uiterweg
198	's-Gravenhage	ZH	grote steden	2596 Van Hoytemastraat
199	Gemert-Bakel	NB	land. gemeenten	5421 Gemert-Centrum
200	Ridderkerk	ZH	suburbs G4	2983 Slikkerveer
201	Westerkwartier	Gr	overige suburbs	9801 Zuidhorn
202	Maastricht	Li	ov. kernsteden	6212 Sint Pieter
203	Sliedrecht	ZH	land. gemeenten	3361 Buitengebied-Oost

Bureau Louter, 8 oktober 2020

M20.003 Waar Willen We Wonen 2020, hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2

Positie	Gemeente	Prov	Gemeentetype	Hoogst scorende postcode
204	Schouwen-Duiveland	Ze	land. gemeenten	4303 Zierikzee-Noord
205	Waadhoeke	Fr	overige suburbs	9035 Dronrijp
206	Nijmegen	Ge	ov. kernsteden	6524 Galgenveld
207	Echt-Susteren	Li	overige suburbs	6101 Echt
208	Schagen	NH	land. gemeenten	1741 Schagen
209	Vaals	Li	overige suburbs	6294 Vijlen
210	Almere	Fl	overige suburbs	1361 Muiderzand
211	Stein	Li	overige suburbs	6181 Elsloo
212	Breda	NB	ov. kernsteden	4818 Sportpark
213	Drimmelen	NB	overige suburbs	4844 Terheijden
214	Alphen-Chaam	NB	overige suburbs	5131 Villawijk T Zand
215	Veenendaal	Ut	regionale kernen	3906 Veenendaal West
216	Duiven	Ge	overige suburbs	6923 Groessen
217	Geertruidenberg	NB	land. gemeenten	4941 Raamsdonksveer
218	Hardenberg	Ov	land. gemeenten	7707 Balkbrug ZW
219	Albrandswaard	ZH	suburbs G4	3161 Rhoon
220	Beesel	Li	overige suburbs	5954 Bussereind
221	Horst aan de Maas	Li	overige suburbs	5971 Grubbenvorst
222	Peel en Maas	Li	overige suburbs	5991 Bong
223	Stede Broec	NH	land. gemeenten	1614 Lutjebroek
224	Purmerend	NH	suburbs G4	1441 Zuiderpolder
225	Grave	NB	land. gemeenten	5361 Grave-Stad
226	Lansingerland	ZH	suburbs G4	2661 Bergschenhoek
227	Meerijstad	NB	regionale kernen	5492 Sloef
228	Steenwijkerland	Ov	land. gemeenten	8334 Tuk
229	Enschede	Ov	ov. kernsteden	7535 Zuid-Esmarke
230	Leudal	Li	land. gemeenten	6085 Horn
231	Alblasserdam	ZH	suburbs G4	2954 Landelijk Gebied
232	Enkhuizen	NH	land. gemeenten	1601 Havenbuurt
233	Haarlemmermeer	NH	ov. kernsteden	2064 Spaarnwoude
234	Arnhem	Ge	ov. kernsteden	6814 Gulden Bodem
235	Woensdrecht	NB	land. gemeenten	4631 Hoogerheide
236	Midden-Drenthe	Dr	land. gemeenten	9421 Bovensmilde Centrum
237	Dantumadiel	Fr	overige suburbs	9269 Veenwouden
238	Zutphen	Ge	regionale kernen	7201 Binnenstad
239	Papendrecht	ZH	suburbs G4	3355 Wilgendonk
240	Weert	Li	regionale kernen	6001 Biest
241	Nieuwegein	Ut	suburbs G4	3433 De Wiers
242	Culemborg	Ge	land. gemeenten	4101 Buitenwijken NO
243	Landgraaf	Li	overige suburbs	6372 Eikske
244	Gilze en Rijen	NB	overige suburbs	5122 Rijen
245	Alphen aan den Rijn	ZH	regionale kernen	2406 De Bijlen
246	Vlissingen	Ze	land. gemeenten	4386 Bossenburgh
247	Bodegraven-Reeuwijk	ZH	land. gemeenten	2811 Ravensberg
248	Halderberge	NB	land. gemeenten	4744 Bosschenhoofd
249	Vlaardingen	ZH	suburbs G4	3134 Oostwijk
250	Deurne	NB	land. gemeenten	5756 Vlierden
251	Dordrecht	ZH	ov. kernsteden	3319 Oud-Dubbeldam
252	Eersel	NB	land. gemeenten	5521 De Dijken
253	Olst-Wijhe	Ov	land. gemeenten	8131 Wijhe-West
254	Loon op Zand	NB	land. gemeenten	5175 Loon Op Zand
255	Someren	NB	land. gemeenten	5715 Lierop

Bureau Louter, 8 oktober 2020

M20.003 Waar Willen We Wonen 2020, hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2

Positie	Gemeente	Prov	Gemeentetype	Hoogst scorende postcode
256	Krimpenerwaard	ZH	land. gemeenten	2851 Boven-Haastrecht
257	Langedijk	NH	overige suburbs	1834 Sint Pancras
258	Het Hogeland	Gr	overige suburbs	9785 Zuidwolde
259	Lelystad	Fl	regionale kernen	8241 Markermeerdijk
260	Altena	NB	land. gemeenten	4285 Woudrichem
261	Oss	NB	regionale kernen	5371 Ravenstein
262	Zuidplas	ZH	suburbs G4	2841 Moordrecht
263	Waddinxveen	ZH	land. gemeenten	2743 Schieland
264	Hoorn	NH	regionale kernen	1621 Sportbuurt
265	Vijfheerenlanden	Ut	land. gemeenten	4132 Zederik
266	Molenlanden	ZH	land. gemeenten	2969 Oud-Alblas
267	Noardeast-Fryslân	Fr	overige suburbs	9291 Kollum
268	Bergen (L.)	Li	land. gemeenten	5851 Afferden
269	Etten-Leur	NB	overige suburbs	4873 Etten - Leur / Zuid
270	Reusel-De Mierden	NB	land. gemeenten	5094 Lage Mierde
271	Rhenen	Ut	land. gemeenten	3911 Omgeving Rhenen
272	Brunssum	Li	overige suburbs	6445 Brunssum-Zuid
273	Cuijk	NB	land. gemeenten	5432 Heeswijkse Kampen
274	Roerdalen	Li	land. gemeenten	6074 Melick
275	Weststellingwerf	Fr	land. gemeenten	8471 Wolvega
276	Medemblik	NH	land. gemeenten	1687 Wognum Centrum
277	Koggenland	NH	land. gemeenten	1647 Bobeldijk
278	Beek	Li	overige suburbs	6191 Beek
279	Bergen op Zoom	NB	regionale kernen	4611 De Oude Stad
280	Goeree-Overflakkee	ZH	land. gemeenten	3241 Middelhamis
281	Boxtel	NB	land. gemeenten	5281 Boxtel-Centrum
282	Venlo	Li	ov. kernsteden	5913 Stalberg
283	Noordoostpolder	Fl	land. gemeenten	8302 Landelijk Gebied
284	Boekel	NB	land. gemeenten	5427 Boekel
285	Kaag en Braassem	ZH	land. gemeenten	2451 Leimuiden
286	Tilburg	NB	ov. kernsteden	5017 Tivoli
287	Heerhugowaard	NH	overige suburbs	1705 Buitengebied (Zuid)
288	Gouda	ZH	regionale kernen	2801 Turfmarkt E.O.
289	Doetinchem	Ge	regionale kernen	7001 Oude Stad
290	Waalwijk	NB	regionale kernen	5141 Besoijen
291	Achtkarspelen	Fr	land. gemeenten	9231 Surhuisterveen
292	West Maas en Waal	Ge	land. gemeenten	6627 Maasbommel
293	Stadskanaal	Gr	land. gemeenten	9501 Centrum
294	Dronten	Fl	land. gemeenten	8252 Kern Dronten
295	Nieuwkoop	ZH	land. gemeenten	2421 Nieuwkoop
296	West Betuwe	Ge	land. gemeenten	4153 Beesd
297	Hoogeveen	Dr	regionale kernen	7901 Hoogeveen NW
298	Zoetermeer	ZH	suburbs G4	2712 Schildersbuurt
299	Zaanstad	NH	suburbs G4	1551 J.J. Allanstraat
300	Gorinchem	ZH	regionale kernen	4201 Binnenstad
301	Zwijndrecht	ZH	suburbs G4	3335 Oudelands Ambacht
302	Doesburg	Ge	land. gemeenten	6981 Centrum
303	Den Helder	NH	regionale kernen	1782 Geleerdenbuurt
304	Zaltbommel	Ge	land. gemeenten	5301 Centrum
305	Capelle a/d IJssel	ZH	suburbs G4	2901 Algeraweg C.S.
306	Almelo	Ov	regionale kernen	7607 Paradijs
307	Drunten	Ge	land. gemeenten	6652 Druten-Oeverwal

Bureau Louter, 8 oktober 2020

M20.003 Waar Willen We Wonen 2020, hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2

Positie	Gemeente	Prov	Gemeentetype	Hoogst scorende postcode
308	Neder-Betuwe	Ge	land. gemeenten	6669 Kom Dodewaard
309	Oldambt	Gr	land. gemeenten	9671 Centrum
310	Appingedam	Gr	overige suburbs	9901 Centrum
311	Sint Anthonis	NB	land. gemeenten	5845 Sint Anthonis
312	Maassluis	ZH	suburbs G4	3143 Sluispolder
313	Eindhoven	NB	ov. kernsteden	5614 Tuindorp
314	Rotterdam	ZH	grote steden	3062 Kralingse Bos
315	Oude IJsselstreek	Ge	land. gemeenten	7075 Etten
316	Rucphen	NB	land. gemeenten	4735 Zegge
317	Westerveld	Dr	land. gemeenten	7971 Havelte
318	Buren	Ge	land. gemeenten	4112 Beusichem
319	Westervoort	Ge	overige suburbs	6931 Westervoort
320	Schiedam	ZH	suburbs G4	3116 Schiedam-West
321	Helmond	NB	overige suburbs	5708 Stiphout
322	Roosendaal	NB	regionale kernen	4724 Wouw
323	Baarle-Nassau	NB	overige suburbs	5111 Baarle - Nassau
324	Noord-Beveland	Ze	land. gemeenten	4486 Colijnsplaat
325	Sittard-Geleen	Li	ov. kernsteden	6141 Limbricht
326	Coevorden	Dr	land. gemeenten	7751 Dalen
327	Veendam	Gr	overige suburbs	9646 Buitenwoel
328	Ooststellingwerf	Fr	land. gemeenten	8421 Oldeberkoop
329	Maasdriel	Ge	overige suburbs	5321 Hedel
330	Borsele	Ze	land. gemeenten	4451 Heinkenszand
331	Hellevoetsluis	ZH	suburbs G4	3223 Outjaar
332	Moerdijk	NB	land. gemeenten	4758 Standdaarbuiten
333	Uithoorn	NH	suburbs G4	1424 De Kwakel, Kom
334	Mill en Sint Hubert	NB	land. gemeenten	5453 Langenboom
335	Hard.-Giessendam	ZH	land. gemeenten	3373 Giessendam
336	Hollands Kroon	NH	land. gemeenten	1733 Nieuwe-Niedorp
337	Drechterland	NH	land. gemeenten	1608 Wijdenes
338	Nissewaard	ZH	suburbs G4	3218 Heenvliet
339	Loppersum	Gr	overige suburbs	9991 Middelstum
340	Venray	Li	regionale kernen	5804 Brabander
341	Heerlen	Li	ov. kernsteden	6419 Heerlen Ziekenhuis
342	Emmen	Dr	regionale kernen	7822 Kern Emmen Oost
343	Delfzijl	Gr	land. gemeenten	9934 Delfzijl West
344	Zundert	NB	overige suburbs	4891 Rijsbergen
345	Steenbergen	NB	land. gemeenten	4756 Kruisland
346	Lopik	Ut	land. gemeenten	3405 Benschopperbuurt
347	Kerkrade	Li	overige suburbs	6467 Terwinselen
348	Tiel	Ge	regionale kernen	4002 Elzenpas
349	Tholen	Ze	land. gemeenten	4691 Tholen
350	Pekela	Gr	land. gemeenten	9665 Oude Pekela
351	Reimerswaal	Ze	land. gemeenten	4416 Kruiningen
352	Borger-Odoorn	Dr	land. gemeenten	9531 Borger
353	Hulst	Ze	land. gemeenten	4561 Centrum
354	Westerwolde	Gr	land. gemeenten	9697 Blijham
355	Terneuzen	Ze	regionale kernen	4521 Biervliet